

Monialaista yhteistyötä nuorten hyväksi

Kohti uutta -hankkeen julkaisu

Hämeenlinna 2025

KOHTI UUTTA!

HÄMEENLINNA

Sisällys

- 3** Esipuhe: Nuoret ja kotoutuminen institutionaalisten muutosten keskellä
- 6** Johdanto: Miksi tämä julkaisu tarvittiin?
- 9** Kiihdyttämö – tila ja ääni nuoren omalle kokemukselle
- 13** Ilman huoltajaa maahan tulleet nuoret tarvitsevat aikuistumisen tukea
- 17** Pakolaistaustaisen nuoren kotoutuminen ja osallisuus
- 20** Kouluun ja opintoihin kiinnittyminen
- 23** Monipuoliset palvelut tukevat nuoria Hämeenlinnassa
- 26** 2020-luvun nuoret ja sosiaalinen maailma
- 29** Tulevaisuususkkoa vahvistetaan yhdessä
- 32** Nuoret kertovat: Miltä tuntui olla osa hankkeen ohjausryhmää?
- 34** Lisälukemista

Nuoret ja kotoutuminen institutionaalisten muutosten keskellä

Kohti uutta -hanke on osoittanut, että kotoutumispalveluiden haasteisiin voidaan vastata kehittämällä toimintamalleja, jotka yhdistävät monialaisen yhteistyön, organisaatioiden välisen koordinaation ja nuorten yksilölliset tarpeet.

Kirjoittajat:

Erika Haavisto

erityissuunnittelija, Hämeenlinnan kaupunki

Tanja Tauro

johtava asiantuntija, Hämeenlinnan kaupunki

Milla Elo

erityisasiantuntija, Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Suomi kohtasi ennennäkemättömän haasteen vuonna 2015, kun turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi äkillisesti. Tuhansien turvapaikanhakijoiden joukossa oli myös alaikäisiä, jotka saapuivat maahan ilman huoltajaa. Tämä loi uuden tilanteen, jossa nuorten vastaanottoa ja kotoutumista koskevat palvelut joutuivat koetukselle.

Uudet toimintamallit ja niiden kehittämistarpeet syntyvät usein ilmiöperustaisesti vasta tilanteen laannuttua. Näin kävi myös tässä tapauksessa: myöhemmässä vaiheessa tunnistettiin tarve luoda uudenlaisia keinoja nuorten kanssa tehtävän työn tueksi. Alkuvaiheen ratkaisuilla pystyttiin vastaamaan akuuttiin tilanteeseen, mutta pidemmällä aikavälillä ilmeni puutteita erityisesti nuorten aikuistumisen ja itsenäistymisen tukemisessa. Monet ilman huoltajaa saapuneet nuoret tarvitsivat yhä vahvempaa ohjausta ja tukea kotoutumisensa eri vaiheissa.

Lakimuutokset ja nuorille aikuisille tarjottavat palvelut

Kohti uutta -hankkeen suunnitteluvaiheessa Hämeenlinnaan alaikäisinä ilman huoltajaa tulleet nuoret olivat jo täysi-ikäistyneet, ja osa heistä kuului edelleen kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen piiriin. Aikuistumisen tuki rinnastuu lastensuojelun jälkihuoltoon ja sen tarkoituksena on tukea nuorten siirtymää itsenäiseen aikuisuuteen.

Heinäkuussa 2020 voimaan tullut lakimuutos pidentäsi kotouttavan jälkihuollon palvelut 25 ikävuoteen asti, mikä kasvatti asiakasmäärää merkittävästi. Tämä toi mukanaan tarpeen kehittää uusia palveluja, jotka keskittyvät tukemaan nuoria aikuisia kokonaisvaltaisemmin. Hämeenlinnassa painopiste siirtyi kehittämistyössä nuorten aikuisten palveluihin, jotta heille voitiin tarjota sujuvampi ja yksilöllisempi tuki matkalla kohti itsenäistä elämää.

Opiskelu- ja työelämä- taitojen oppiminen on haastavaa, kun kielitaito ja koulutustausta eivät vastaa vastaanottavan yhteis- kunnan odotuksia.

Vuonna 2024 lakia muutettiin jälleen ja ikäraja laskettiin 23 ikävuoteen. Tämän seurauksena kotouttavan jälkihuollon ulkopuolelle on jäänyt merkittävä määrä syrjäytymisuhan alla olevia nuoria.

Nuorille kohdennettujen palveluiden äkilliset käännökset ja linjaukset ovat pakottaneet kehittämään uudenlaisen, rakennemuutoksissa taipuvan toimintamallin. Institutionaaliset muutokset ja murrosvaiheen epäselvät työkäytännöt tarvitsivat tuekseen kehityshankkeen, joka turvaisi nuorten tilannetta palveluiden siirtymäajan ylitse.

Pakolaistaustaisten nuorten erityishaasteet kotoutumisessa

Tutkimukset ja käytännön työ kotoutumispalveluissa ovat osoittaneet, että suurin osa kohderyhmän nuorista tarvitsee erityisiä tukipalveluja myös täysi-ikäistyttyään. Heidän kotoutumisestaan haastavat erityisesti asumisen järjestäminen, koulutuksen ja työelämään kiinnittymisen vaikeudet sekä talouden ja arjenhallinnan haasteet. Monet ovat kokeneet traumaattisia tapahtumia ja kantavat huolta kotimaahan jääneistä perheenjäsenistään. Uudessa ympäristössä he tuntevat usein itsensä yksinäisiksi ja eristäytyneiksi, mikä osaltaan voi hidastaa kotoutumista.

Opiskelu- ja työelämätaitojen oppiminen on haastavaa, erityisesti silloin, kun kielitaito ja koulutustausta eivät vastaa vastaanottavan yhteiskunnan odotuksia. Kotoutumisen ohella on huomioitava myös nuoruusikään liittyvät normaalit kehitysvaiheet, kuten autonomian, toimijuuden ja identiteetin rakentuminen. Lisäksi pakolaistaustaiset nuoret ovat voineet kohdata eriarvoistavaa tai jopa rassistista kohtelua, mikä voi vaikuttaa heidän osallisuuteensa yhteiskunnassa ja halukkuuteensa kiinnittyä ympäröivään yhteisöön.

Palvelujärjestelmän haasteet ja hankkeen synty

Kotoutumispalveluissa havaittiin, että osa jälkihuollon piirissä olevista nuorista oli pudonnut koulutuksesta ja TE-palveluista ja oli erityisessä syrjäytymisvaarassa. Joillakin nuorilla elämää vaikeuttivat opintojen katkeaminen, työttömyys, mielenterveysongelmat tai erilaiset lähipiiriin liittyvät haasteet. Palvelut eivät kyenneet tukemaan riittävästi nuorten monimutkaisia elämäntilanteita ja tarpeita, mikä lisäsi riskiä pudota palvelujärjestelmän ulkopuolelle.

Tässä tilanteessa syntyi Kohti uutta -hanke, jonka tavoitteena oli ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä ja kehittää kotoutumista tukevia rakenteita. Hankkeen myötä haluttiin luoda kokonaisvaltaisempi tukimalli, joka yhdistää eri sektorien osaamista ja resursseja, ja kehittää siirtymämalli, joka tukee nuoria palveluiden ja hallinnollisten rakenteiden muutoksessa.

Sote-uudistus ja kotoutumis- palveluiden muutos

Vuoden 2023 alussa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi Hämeenlinnan kaupungilta Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle. Tämä tarkoitti, että myös

ilman huoltajaa maahan tulleiden nuorten aikuistumisen tuki siirtyi hyvinvointialueen vastuulle.

Samaan aikaan muutettiin myös kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (1386/2010), mikä jakoi kotoutumistehtävät hyvinvointialueen ja kunnan välille. Hämeenlinnassa tämä merkitsi, että kaupungin maahanmuuttajapalveluiden henkilöstö ja tehtävät jaettiin kahteen eri organisaatioon. Tämä vaikutti myös Kohti uutta -hankkeen toteutukseen, sillä hyvinvointialue ei organisoitumisvaiheessaan lähtenyt hankkeen toteuttajaksi, vaan hankevastuu jäi Hämeenlinnan kaupungille. Tämä johti alkuperäisen hankesuunnitelman päivittämiseen, ja kun kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelut lakkautettiin, hanke siirtyi kaupungin elinvoimapolkujen vastuualueelle, jonne myös työllisyyspalvelut sijoituivat vuoden 2025 alusta (TEPA24).

Kotoutumispalveluiden tulevaisuus ja yhteistyö

Heinäkuussa 2024 voimaan tullut uusi kotoutumislaki (681/2023) ja TE-palvelujen uudistus vuoden alusta 2025 vaikuttavat merkittävästi nuorten kotoutumista edistävien palveluiden saatavuuteen. Kotoutumispalvelujen kokonaisvastuun siirtyminen kunnille tarkoittaa, että Hämeenlinnan kaupunki vastaa nyt sekä työnhakijana olevien että työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumispalveluista. Tämä muutos voi mahdollistaa paremmin kohdennettuja ja koordinoituja palveluja nuorille, jotka tarvitsevat tukea kotoutumisensa. Hyvinvointialue vastaa edelleen useista lakisääteisistä tehtävistä, kuten ilman huoltajaa maahan tulleiden nuorten asumisen ja tuen järjestämisestä.

Keskeinen työväline, jolla kaupungin, työllisyysalueen ja hyvinvointialueen tarjoamia palveluita voidaan yhteensovittaa, on monialainen kotoutumissuunnitelma. Tämä suunnitelma auttaa varmistamaan, että nuorten tarpeet huomioidaan kokonaisvaltaisesti ja että he saavat yhtenäistä tukea eri palveluista. Hankkeessa kehitetty toimintamalli on erityisesti suunniteltu edellä kuvatun moniammatillisen työn tueksi.

Tiivis yhteistyö kotoutumisesta vastaavien viranomaisten välillä on keskeistä. Yhteistyön, osaamisen jakamisen ja yhteisen näkemyksen tärkeys korostuu, kun kyseessä ovat haavoittuvassa asemassa olevat nuoret. Vaikka jatkuvat muutokset toimintaympäristössä ja viranomaistyön uudelleenorganisointuminen ovat haastaneet eri toimijoiden välistä yhteistyötä hankeaikana, on hankkeen kautta pystytty rakentamaan yhteistä näkemystä ja motivaatiota toimijoiden välille.

Lopuksi – glokaali näkökulma ja jatkuvuuden merkitys

Kotoutumispalveluiden kehittäminen ei voi perustua staattisiin ratkaisuihin, vaan niiden tulee mukautua muuttuvaan toimintaympäristöön ja nuorten moninaisiin tarpeisiin. Glokaali näkökulma muistuttaa, että muuttoliike ja integraatio eivät ole vain paikallisia ilmiöitä, vaan ne

Kotoutumispalveluiden haasteisiin voidaan vastata kehittämällä toimintamalleja, jotka yhdistävät monialaisen yhteistyön, organisaatioiden välisen koordinaation ja nuorten yksilölliset tarpeet.

kytkettyvät laajempiin kansainvälisiin ja historiallisesti rakentuneisiin rakenteisiin. Tämä tarkoittaa, että vanhat toimintamallit eivät enää riitä vastaamaan kotoutumisen uusiin haasteisiin, vaan tarvitaan rakenteellista uudistamista ja institutionaalista joustavuutta.

Kohti uutta -hanke on osoittanut, että kotoutumis- palveluiden haasteisiin voidaan vastata kehittämällä toimintamalleja, jotka yhdistävät monialaisen yhteistyön, organisaatioiden välisen koordinaation ja nuorten yksilölliset tarpeet. Hanke on puurtanut läpi Suomen suurimmat hallinnolliset uudistukset – ensin sote-uudistuksen ja hyvinvointialueiden perustamisen, kotoutumis- palveluiden lakimuutokset, sitten työllisyysuudistuksen ja onnistunut kuitenkin säilyttämään toimintakykynsä organisaatioiden ristiaallokossa. Tässä prosessissa hanke on osoittanut, että sen kehittämä malli ei ole vain teoreettinen ratkaisu, vaan käytännössä toimiva menetelmä, joka tukee nuoria heidän itsenäistymisensä eri vaiheissa.

Jotta tämä työ ei jää yksittäisen hankkeen varaan, on tärkeää, että sen kehittämiä toimintatapoja juurrutetaan osaksi uusia rakenteita ja toimintaympäristöä. Keskeinen keino tähän on ammattilaisten kouluttaminen ja osaamisen vahvistaminen. Koulutuksella ja menetelmävalmennuksilla varmistetaan toimintamallin jatkuvuus sekä eri toimijoiden mahdollisuudet hyödyntää hankkeen menetelmiä myös tulevaisuudessa. Tavoitteena on, että toimintamalli voi toimia tukirakenteena paitsi nykyisille kotoutumispalveluille, myös laajemmassa yhteiskunnallisessa keskustelussa siitä, kuinka institutionaaliset rakenteet voivat olla aiempaa joustavampia ja reaktiivisempia nopeasti muuttuviin tilanteisiin.

Jatkuva kehittäminen ja osaamisen jakaminen ovat avainasemassa, jotta kotoutumispalvelut voivat vastata tuleviin haasteisiin yhä paremmin. Tämä ei ole pelkästään kotoutumispolitiikan kysymys, vaan se kytkeytyy laajemmin siihen, miten yhteiskunnat voivat rakentaa kestävämpiä, oikeudenmukaisempia ja inklusiivisempia palvelurakenteita globaalissa maailmassa.

Kohti uutta -hanke toteuttaa (ESR+) Kestävän kasvun Häme ohjelmaa ja sitä rahoittaa Hämeen ELY. Houkutteleva Hämeenlinna -kaupunkistrategian päämääränä on Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki, joka sisältää myös nuorten yhdenvertaisuuden edistämisen. ●

Miksi tämä julkaisu tarvittiin?

Tämän julkaisun tavoite on jakaa tietoa nuorten haavoittuvuudesta sekä tarjota käytännön ratkaisuja ja menetelmiä heidän tukemiseensa, kirjoittaa Anu-Rohima Mylläri.

Kirjoittaja:

Anu-Rohima Mylläri

projektipäällikkö, Kohti uutta -hanke

Tämä julkaisu syntyi tarpeesta kehittää vaikuttavampia ja joustavampia keinoja tukea haavoittuvassa asemassa olevia, erityisesti pakolaistaustaisia ja muita syrjäytymisuhassa olevia, nuoria. Perinteiset, ongelmalähtöiset menetelmät eivät aina tavoita nuoria oikea-aikaisesti tai tarjoa riittävää tukea heidän monimutkaisissa elämäntilanteissaan. Tarvitaan uudenlaisia lähestymistapoja, joissa nuorta ei sidota jäykkiin palvelupolkuihin, vaan hänet kohdataan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti – juuri siinä hetkessä ja ympäristössä, jossa hän apua tarvitsee.

Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös ammattilaisten osaamisen vahvistamista. Nuorten kanssa työskentelevillä tulee olla käytössään tarkoituksenmukaiset menetelmät, työvälineet ja verkostot, joiden avulla he voivat tunnistaa ja tuoda näkyväksi nuoren vahvuudet – erityisesti nuorelle itselleen. Uskon, että ulkoiset muutokset saavat alkunsa sisäisestä muutoksesta. Siihen Kohti uutta -hankkeessa on kehitetty Kiihdyttämö-toimintamalli (ks. luku Kiihdyttämö – tila ja ääni nuoren omalle kokemukselle).

Malli on osoittautunut kustannustehokkaaksi ja vaikuttavaksi tavaksi tukea nuoren sisäistä muutostyötä. Se tarjoaa myös ammattilaisille konkreettisia keinoja kohdata nuori, tarkastella hänen kanssaan merkityksellisiä tulevaisuuden näkymiä ja mahdollistaa osallisuuden kokemusta ohjaamalla hellästi nuori oman elämänsä toimijaksi.

Menetelmiä ja ratkaisuja ammattilaisille

Tämän julkaisun tavoitteena on jakaa tietoa nuorten haavoittuvuudesta sekä tarjota käytännön ratkaisuja ja

menetelmiä heidän tukemiseensa. Tarkoitus on auttaa

- päätöksentekijöitä
- kasvatusta- ja sotealan ammattilaisia
- työllisyyden ja kotoutumisen parissa toimivia ammattilaisia
- muita nuorten parissa toimivia

ymmärtämään paremmin nuorten tilanteita ja vahvistamaan heidän osallisuuttaan.

Tarvitsemme rohkeutta katsoa boxin ulkopuolelle ja toimia uudella tavalla – ei tehdä kuten aina ennen on tehty. Uskon, että yhdistelemällä rohkeasti uudenlaisia tapoja ajatella ja tehdä, myös tietomme ja ymmärryksemme lisääntyy ja myös rakenteet voivat muuttua yhdenvertaisemmiksi ja joustavammiksi.

Tulevaisuus ei muutu itsestään – se muovautuu sitä kautta, miten kohtaamme toisemme tänään. Kun nuori seisoo risteyksessä, pienikin katse, ele tai oikea-aikainen tuki voi olla se merkki, joka kertoo: sinä kuulut tänne. Meillä jokaisella on valta olla se hetki ja henkilö, joka jää mieleen oikealla tavalla.

Julkaisun artikkelit

Julkaisun kaikki artikkelit taustoittavat Kohti uutta -hanketta ja syventävät siinä tehtyä työtä. Seuraavalla sivulla on lyhyesti peilattu sitä, mistä näkökulmasta artikkelit tukevat hankkeen teemoja.

Esipuhe: Nuoret ja kotoutuminen institutionaalisten muutosten keskellä

Tämä artikkeli asettaa hankkeen laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin ja korostaa, kuinka institutionaaliset muutokset vaikuttavat nuorten kotoutumiseen ja osallisuuteen. Se toimii pohjustuksena hankkeen tavoitteille ja perustelee, miksi uusi toimintamalli on tarpeellinen.

1 Kiihdyttämö – tila ja ääni nuoren omalle kokemukselle

Tämä artikkeli esittelee hankkeessa kehitetyn Kiihdyttämö-toimintamallin ja sen merkityksen nuorten osallisuuden ja toimijuuden vahvistamisessa. Artikkelin konkretisoi, miten perinteinen asiantuntijakeskeinen tuki voidaan muuttaa itsenäisyyttä tukevaksi ja mahdollisuuksia avaavaksi.

Artikkelin on kirjoittanut projektipäällikkö **Anu-Rohima Mylläri**.

2 Ilman huoltajaa maahan tulleet nuoret tarvitsevat aikuistumisen tukea

Artikkeli nostaa esiin aikuistumisen tuen merkitystä – erityisesti ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten ja lastensuojelun huostaanottamien nuorten parissa. Nykyinen auttamisjärjestelmämme on pirstaleinen ja tuen kokonaisvaltainen toteuttaminen edellyttää monenlaista yhteistyötä. Olisikin tärkeää, että yhteiskunnassa toimivat ammattilaiset osaisivat antaa näille nuorille luotettavaa ja turvallista tukea, jotta he eivät jäisi yksin siirtymä- tai nivelvaiheissa.

Artikkelin on kirjoittanut sosiaalipsykologi ja hankepäällikkö **Tanja Hirschovits-Gerz**.

3 Pakolaistaustaisen nuoren kotoutuminen ja osallisuus

Artikkeli käsittelee kotoutumisen moniulotteisuutta ja sitä, miten kaikkien nuorten osallisuutta voidaan ja olisi hyvä vahvistaa myös yhteisötasolla. Artikkelin tukee hankkeen systeemistä lähestymistapaa ja auttaa tunnistamaan erityisesti kotoutumisen rakenteellisia haasteita.

Artikkelin on kirjoittanut johtava asiantuntija **Tanja Tauro**.

4 Kouluun ja opintoihin kiinnittyminen

Artikkeli on tärkeä kuvaus koulun merkityksestä ja koulussa olevien turvallisten aikuisten tärkeydestä nuorten hyvinvoinnille ja tulevaisuudelle. Artikkelissa kuvataan, miten kouluun kiinnittyminen tapahtuu emotionaalisella, toiminnallisella ja kognitiivisella tasolla. Ammattilaisella on oltava taitoa hahmottaa, että kouluun ja opintoihin sekä myös työelämään kiinnittymisen haasteet liittyvät useimmiten laajasti elämän eri osa-alueisiin.

Artikkelin ovat kirjoittaneet konsultoiva erityisopettaja **Miranda Redfern** sekä lehtori **Leena Niemi-Ruuskanen**.

5 Monipuoliset palvelut tukevat nuoria Hämeenlinnassa

Artikkeli tuo esiin, miten monialainen yhteistyö ja paikalliset palvelut ovat merkityksellisiä kaikenlaisten nuorten tukemisessa. Tämä tukee hankkeen ajatusta siitä, että nuorten tarvitsemat ratkaisut löytyvät eri sektoreiden ja ammattilaisten, monialaisen yhteistyön kautta.

Artikkelin on kirjoittanut nuorisotyön päällikkö **Mervi Hiltunen**.

6 2020-luvun nuoret ja sosiaalinen maailma

Artikkeli käsittelee tämän päivän nuorten elämää ja sosiaalisia haasteita, kuten digitaalisia ympäristöjä, vertailun kulttuuria ja yhteisöllisyyden puutetta. Artikkelin näkökulma tukee hankkeen tavoitetta lisätä ammattilaisten ymmärrystä nuorille turvallisista tiloista, vastavuoroisista sosiaalisista suhteista, aidon kuulumisen kokemuksen merkityksestä nuorten hyvinvoinnille sekä turvallisten aikuisten läsnäolon tärkeydestä.

Artikkelin on kirjoittanut dosentti ja yliopistotutkija **Kati Kataja**.

7 Tulevaisuususkoa vahvistetaan yhdessä

Artikkeli käsittelee nuorten tulevaisuudenuskoa ja sen tukemisen tärkeyttä. Tulevaisuudenuskon kannalta merkityksellistä on nuorten kokemus, että heidän ajatuksiaan, toiveitaan ja näkökulmiaan kuunnellaan, arvostetaan ja otetaan huomioon. Näin Kohti uutta -hankkeen Kiihdyttämössä tehdään. Nuoret eivät voi rakentaa tulevaisuuttaan yksin, mutta heitä ei voi liioin ulkoistaa vain tulevaisuustyön toimenpiteiden kohteeksi.

Artikkelin ovat kirjoittaneet projektiasiantuntija **Sari Miettinen** sekä hyvinvointi- ja järjestökehitysjohtaja **Leena Suurpää**.

8 Nuoret kertovat: miltä tuntui olla osa hankkeen ohjausryhmää?

Tämä artikkeli antaa nuorille äänen ja osoittaa, kuinka hankkeessa on tietoisesti lisätty alusta asti nuorten osallistumista myös päätöksentekoon. Artikkelin tuo esiin, miten nuorten kuuleminen ja heidän kokemustensa arvostaminen vahvistavat osallisuutta ja itseluottamusta.

Artikkelin on nuorten haastattelujen pohjalta kirjoittanut projektipäällikkö **Anu-Rohima Mylläri**.

Kiihdyttämö – tila ja ääni nuoren omalle kokemukselle

Mullistavinta Kiihdyttämö-toimintamallissa on se, että tukea tarjoavien aikuisten ja nuoren valta-asetelma pyöräytetään toisinpäin ja nuoresta tuleekin toimija, kirjoittaa Anu-Rohima Mylläri.

Kirjoittaja:

Anu-Rohima Mylläri
projektipäällikkö, Kohti uutta -hanke

"En tiedä vielä, mitä en tiedä, mutta otetaan selvää!" Tämä lausahdus on ohjannut työtämme, kun olemme rakentaneet uraauurtavaa toimintamallia haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tueksi Hämeenlinnassa 2023–2025. Uudessa toimintamallissa ei etsitä selityksiä nuoren haastavaan tilanteeseen, vaan nuorta ohjataan oman elämänsä toimijaksi ja annetaan tilaa nuoren itsensä antamille merkityksille. Toimintamallissa on osio, jossa on pelillisiä elementtejä. Siinä nuori on oman elämänsä pelilaudalla ja saa siirrellä itse nimeämiään asioita – ja voi sitä kautta hahmottaa asioiden välisiä yhteyksiä.

Kiihdyttämö-toimintamalli on luotu osana "Kohti uutta – nuorten ohjauksellinen toimintamalli yhdenvertaisen osallisuuden edistämiseksi" -hanketta. Hankkeen ensisijaista kohderyhmää olivat syrjäytymisvaarassa olevat jälkihuollon piiriin kuuluvat ilman huoltajaa maahan saapuneet 18–29-vuotiaat pakolaistaustaiset nuoret sekä vastaavassa elämäntilanteessa olevat muut maahanmuuttajataustaiset nuoret.

Ongelmat näiden nuorten taustalla ovat moninaisia ja useilla heistä on yhteys esimerkiksi terveydenhuoltoon, sosiaalipalveluihin, koulutustahoihin sekä työllisyyspalveluihin. Kaikesta avusta ja tuesta huolimatta liian moni nuori ei tunnu pääsevän elämässään eteenpäin. Nuorten tukemiseksi on monenlaisia palveluita,

mutta usein ne eivät auta nuoria eteenpäin, vaan pitävät heidät kiinni järjestelmässä. Esimerkiksi kuntouttavat työtoiminnot voivat olla niin heikkolaatuisia, että ne eivät tue nuorten tavoitteita ja voivat jopa heikentää heidän hyvinvointiaan. Nuoret palaavat näistä toiminnoista usein huonokuntoisempina kuin alun perin olivat.

Näihin haasteisiin hankkeessa luotu Kiihdyttämö-toimintamalli tarjoaa ratkaisuja nuoren itsensä kokemassa ja tarvitsemassa järjestyksessä aikuisten tuella. Ennen kuin on ratkottu nuoren elämässä olevia muita haasteita, ei päästä purkamaan koulutukseen tai työelämään johtavan polun esteitä. Jos mieli täyttyy muista asioista, ei jää tarpeeksi voimia ja kapasiteettia sitoutua kouluun tai työelämään ja katsoa tulevaisuuteen luottavaisemmin.

Kohti toimintamallia: nuorten osallisuuden kokemusten kartoittaminen

Ennen kuin toimintamallia lähdettiin rakentamaan, selvitimme kohderyhmän nuorilta kahta eri reittiä kokemuksia osallisuudesta.

Sanni Laitinen teki osana Kohti uutta -hanketta Itä-Suomen yliopistoon pro gradu -tutkielman "Kohti kokonaisvaltaista osallisuutta: Onnistumistarinat yksin

alaikäisenä maahan saapuneiden nuorten aikuisten kertomana”. Gradussa selvitettiin, mitkä tekijät ovat vahvistaneet yksin vuonna 2015 maahan tulleiden nuorten osallisuuden kokemuksia. Tutkimus tehtiin haastatteleamalla kuutta nuorta. Työssä korostui, miten nuorten minäpystyvyyden, merkityksellisyyden ja yhteenkuuluvuuden kokemukset rakentuvat turvallisessa ja kokonaisvaltaista tukea tarjoavassa ympäristössä. Laitisen työn tulokset ovat olleet merkittävässä roolissa hankkeen toimintamallin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lisäksi teetimme hämeenlinnalaisille nuorille kyselyn THL:n osallisuusindikaattorien avulla. Kyselyimme vastasi 47 nuorta keväällä ja kesällä 2024. Kyselyn toteutti yhteensä kymmenen eri tahoa Hämeenlinnassa, jotka tarjosivat kyselyn lisäksi nuorille toimintaa. Aineistosta selvisi, millaisia kyselyyn vastanneiden nuorten osallisuuden kokemukset ovat. Seurantakyselyn avulla saatiin myös tietoa, miten osallisuuden kokemukset olivat kehittyneet, kun nuoret olivat osallistuneet kyselyn toteuttajien tarjoamaan toimintaan. Alku- ja loppukyselyn välillä havaittiin positiivista kehitystä osallisuuden kokemuksissa. Lisäksi satunnaisotannalla joitakin yksittäisiä nuoria vielä haastateltiin THL:n pienet onnistumistarinat -työkalun avulla.

Kohti toimintamallia: monialaista yhteistyötä

Hankkeen yksi tavoite oli lisätä ammattilaisten osaamista. Tätä tarkoitusta varten luotiin monialainen asiantuntijaverkosto, jonka kuukausittaiset aamukahvit Hämeenlinnan kaupungin Olohuoneessa keräsivät keskimäärin noin 40 osallistujaa. Monialaisen verkoston tavoite on ollut vahvistaa yhdessä tekemistä sekä lisätä ammattilaisten tietoa nuoruuteen ja aikuistumiseen liittyvistä asioista.

Aamukahveille on osallistunut Hämeenlinnan kaupungin ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen eri sektoreiden ammattilaisia sekä järjestöjen ja yksityisen puolen asiantuntijoita. Usein paikalla on ollut joku ulkopuolinen puhuja. Lisäksi olemme nostaneet käsiteltäväksi erilaisia tapauksia ja ratkoneet yhdessä jonkun nuoren tilannetta. Tämä on mahdollistanut yli alojen välisen yhteistyön: Miten kirjasto voisi tukea tässä? Entä sosiaalipuoli? Yksi tärkeä arvo yhteistyöverkostossa on ollut myös se, että ihmiset ovat tutustuneet toisiinsa kasvokkain. Verkostoa hyödynnettiin myös, kun etsittiin nuorille teetettyyn osallisuuskyselyyn järjestäviä tahoja.

Monialaisen verkoston tavoite on ollut vahvistaa yhdessä tekemistä sekä lisätä ammattilaisten tietoa.

”Verkostotyöskentely on avannut minulle uusia mahdollisuuksia. Olen päässyt mukaan projekteihin, joihin en olisi muuten päässyt, ja olen oppinut paljon uusia taitoja.”

Kohti toimintamallia: systeeminen konstellaatio

Kiihdyttämö-toimintamallin taustalla on systeeminen konstellaatio. Se on saksalaisen psykoterapeutin Bert Hellingerin kehittämä menetelmä, jonka avulla on tutkittu paljon ihmisyhteisöjen dynamiikkaa. Kyse on toiminnallisesta ja kokemuksellisesta menetelmästä, joka nostaa esiin systeemisiä sidoksia ja pureutuu universaalisten elämän haasteiden ytimeen. Systeeminen konstellaatio on kulttuurista riippumaton, eli se soveltuu hyvin käytettäväksi henkilön taustasta ja äidinkielestä riippumatta.

Perinteisesti asioita lähestytään tietoisella tasolla, mutta systeemisessä ajattelussa hyödynnetään myös tiedostamatonta tasoa. Menetelmän avulla voidaan ymmärtää niitä mielen syväkenteitä, joita ei tietoisesti hahmoteta. Esimerkiksi henkilön kehonkielestä voi nousta esiin jokin tärkeä asia. Systeemisessä konstellaatiossa arvioidaan kokonaisuutta ja etsitään ihmisten ja asioiden välisiä suhteita kokonaisvaltaisesti.

Systeeminen tapa ajatella ja katsoa maailmaa auttaa meitä tulemaan tietoisiksi piilevistä mekanismeista sekä dynamiikoista, joita emme muuten huomaisi. Menetelmän avulla tapahtuu myös paradigman muutos, jossa valta-asetelma ammattilaisen ja nuoren välillä käännetään ylösalaisin ja nuoresta tuleekin toimija.

Systeemistä ajattelua hyödyntämällä henkilöä voidaan tukea tilanteissa, joissa tarvitaan uutta näkökulmaa toimintaan, ajatteluun tai uskomukseen. Menetelmä tuo näkyväksi mielen esteet tai lukot: ne syyt, miksi ihmi-

nen ei pääse eteenpäin. Olennaisessa osassa mallissa on henkilön oma oivallus ja sen kautta tapahtuva muutos.

Kiihdyttämö-toimintamalli käytännössä

Kiihdyttämö-toimintamalli tarkoittaa käytännössä kahden tunnin mittaista tapaamista, johon osallistuu nuori, hänen omaohjaajansa tai työvalmentajansa sekä TYM-lain määrittelemät ammattilaiset (sosiaaliohjaaja, Kela, työllisyyspalvelut). Lisäarvon kokonaisuuteen tuo muu ryhmä eri alojen ammattilaisia niin julkiselta kuin yksityiseltäkin sektorilta. Pilotissa rekrytoimme edustukseen mukaan kulttuuri- ja taidealan, koulutuksen, nuoriso- ja terapiapuolen ammattilaisia. Opimme, että tämän lisäksi jäsenistössä olisi hyvä olla myös terveyden ja liikunnan ammattilaisia ja aikuissosiaalityön edustaja.

Toimintamalli koostuu neljästä pisteestä sekä johdantovaiheesta, jossa nuori ja hänen omaohjaajansa saavat Kiihdyttämön aikuiselta ohjeet. Kiihdyttämön aikuisen ja nuoren välinen valtasuhde rikotaan heti alussa: molemmat ovat siviilivaatteissa ja käyttävät vain etunimeään. Sama aikuinen luotsaa nuoren pisteeltä toiselle.

1 Ensimmäisellä pisteellä nuori valitsee kolme vaihtoehtoa: miltä tulevaisuus voi näyttää? Ohjaava aikuinen herättelee ja ohjaa keskustelua. Toinen aikuinen (kaiuttaja) kirjaa ylös, mitä hän kuulee ohjaajan ja nuoren keskustelusta. Lopuksi kirjuri kertoo nuorelle, mitä asioita on kirjannut ylös ja pyytää nuorta valitsemaan kirjatuista kolme sanaa. Näitä sanoja käsitellään pisteellä kaksi.

2 Toisella pisteellä tehdään konstellaatio tulevaisuudesta, nykyhetkestä ja menneisyydestä. Pisteessä aikuinen keskusteleee nuoren kanssa systemaattisesti valmentavalla työotteella, ja kaiuttaja kirjaa jälleen ylös havaintoja nuoresta. Tärkeässä roolissa ovat nuoren kehonkieli, äänensävy ja sanat. Työskentely on älyllistä ja kognitiivista, mutta myös intuitiivista. Ideana on selvittää mm. mikä on nuoren suhde käsiteltävään asiaan – miltä se tuntuu, miksi se tuntuu ja missä se tuntuu?

3 Kolmannella pisteellä luodaan isompi konstellaatio. Konstellaation vetäjä auttaa nuorta pohittamaan, mitä tulevaisuuteen liittyvää asiaa tämä haluaa tutkia tänään. Sen jälkeen rakennetaan konstellaatio, jossa kerätään käsiteltävään aiheeseen liittyviä asioita. Nuoren eteen rakennetaan ikään kuin näyttämökonkretisoimaan näiden välisiä suhteita. Nuori valitsee itse elementit, jotka päätyvät näyttämölle. Elementtejä voivat olla esimerkiksi raha, ystävät ja minä itse. Näitä edustavat paikalla olevat eri alojen ammattilaiset, joita nuori asettelee haluamallaan tavalla suhteessa toisiinsa. Työskentelyssä paljastuu aina jotakin olennaista ja nuorta oivalluttavaa.

4 Neljännellä pisteellä nuori itse havainnoi hänelle merkitykselliset asiat ja niiden järjestyksen, jotka on ratkaistava ennen kuin polku työhön tai koulutukseen on mahdollinen. Ammattilaiset tukevat nuorta

Systeminen tapa ajatella ja katsoa maailmaa auttaa meitä tulemaan tietoisiksi piilevistä mekanismeista sekä dynamiikoista, joita emme muuten huomaisi.

pohtimalla yhdessä, mitä tulisi vahvistaa ja mitä ehkä vielä työstää. Oikea-aikainen monialainen ja -ammattillinen yhteistyö on ratkaisevassa roolissa onnistumisessa.

“Tulin nähdyksi itselleni” – miksi toimintamalli toimii?

Hankkeessa tehtiin Kiihdyttämö-toimintamallista yksi demo ja viisi pilottia. Näihin osallistui yhteensä 15 nuorta, osallistuminen oli nuorille täysin vapaaehtoista. Onnistumisprosentti piloteissa on ollut 100 % – jokainen nuori on oivaltanut itsestään ja tilanteestaan jotain uutta ja päässyt jollakin tavalla eteenpäin.

Mullistavinta Kiihdyttämö-toimintamallissa on se, että tukea tarjoavien aikuisten ja nuoren tilanne pyörytetään toisinpäin: aikuiset eivät luokaan sitä asioiden järjestystä, jonka läpi nuorta ohjataan. Toimintamallin avulla valta ja toimijuus annetaan kokonaan nuorelle itselleen. Kiihdyttämö-toimintamalli mahdollistaa sen, että me aikuiset voimme ymmärtää, millaiset asiat täytävät nuoren kokemus- ja ymmärrysmaailman.

Kiihdyttämö-toimintamallin erityisyys piilee siinä, että ammattilaiset avautuvat havainnoimaan nuoren elämää yhdessä nuoren kanssa ilman ennakkokäsityksiä. Ammattilaisjäsenet eivät tiedä nuoresta ennalta kuin etunimen, joten esimerkiksi nuoren saamat diagnoosit tai elämäntilanne eivät vaikuta havainnointiin. Nuoren kanssa lähdetään liikkeelle aina aidosta tietämättömyyden tilasta: emme vielä tiedä, mitä emme tiedä. Tällöin emme lukitaudu ennalta esteisiin, kuten ajatukseen, että nuori ei pysty tähän tai tuohon, koska hänellä on tämä tai tuo diagnoosi. Kaikki taustatieto on Kiihdyttämössä purettu pois.

Kiihdyttämö-toimintamalli haastaa perinteisen sektorikeskeisen palvelurakenteen. Se integroi palveluita ja helpottaa tiedonkulkua eri toimijoiden välillä. Tiedonkeruun välineenä Kiihdyttämö-toimintamalli mahdollistaa ajantasaisen ymmärryksen nuorten tarpeista, mikä auttaa palveluita kohdentamaan resurssijaan tehokkaammin ja kehittämään vaikuttavampia ratkaisuja. Malli ei ainoastaan auta nuoria vaan myös ammattilaisia kehittämään omaa työtään ja refleктоimaan omaa rooliaan ohjaustyössä.

Kiihdyttämö-toimintamallin avulla voidaan kustannustehokkaasti, oikea-aikaisesti sekä sensitiivisellä otteella päästä kiinni nuoren elämän todellisiin kipukohtiin. Toimintamalli tarjoaa nuorelle oivalluksia, joiden avulla hän pystyy jäsentämään oman elämänsä asioita ammattilaisten tuella. Mallin avulla saadaan näkyväksi nuoren

sisäinen maailma, tekojen ja ajatusten takana olevat vaikuttimet sekä katvealueet, joista he eivät aina olleet tietoisia, kuten taidot ja vahvuudet.

Tämä auttaa nuoria huomaamaan uusia mahdollisuuksia, joita he eivät olleet aiemmin ajatelleet. Kokemus tekee nuorista myös avoimempia vastaanottamaan tukea ja löytämään reittejä kohti omia tavoitteitaan, kuten koulutusta ja työtä.

”Sain selkeyttä ja ymmärrystä, mitä mä olen aina halunnut tai tavoitellut.”

Myös ammattilaiset kehittyvät prosessissa, jossa tapahtuu yllättäviäkin asioita – sellaisia, jotka kumoavat tai haastavat aiemmin oppimaamme. Kiihdyttämö-toimintamalli toimii siis molempiin suuntiin.

Lopuksi

Hankkeessa luotu toimintamalli koostuu neljästä eri moduulista, joita jokaisista moduulia voi käyttää myös yksittäin yksilötyöskentelyyn. Toimintamalli on osoittanut, että systeminen konstellaatio sopii hyvin nuorten kanssa työskentelyyn.

Lisäksi hanke on osoittanut, että haavoittuvassa asemassa olevien nuorten (kuten myös muiden ihmisten) tehokas tukeminen vaatii usein monialaista yhteistyötä. Erään Kiihdyttämön jäsenen sanoin:

”Nuori ei ole enää yhden ihmisen tai sektorin nuori, vaan meidän kaikkien nuori.”

Kiitos kaikille hanketta tukeneille ja hankkeeseen osallistuneille asiantuntijoille! ●

Kohti uutta -hanke (ESR+) toteuttaa Kestävän kasvun Häme 2022–2025 ohjelmaa ja sitä rahoittaa Hämeen ELY. Houkutteleva Hämeenlinna -kaupunkistrategian päämääränä on Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki, joka sisältää myös nuorten yhdenvertaisuuden edistämisen.

Lähteet

Bulling, K. (2018). [The Systems Constellation - a Brief Introduction: A Case Study, General Conceptual Model and Exploration of Intervention Effects](#). ResearchGate

Kivijärvi, Antti & Kauppinen & Kiilakoski. Nuorisotutkimusseura. (2023). [Poikkeusoloista uuden kynnykselle: Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023. Nuorten osallisuuden edistäminen](#). Edition.

Koordinaatti. (2023). [Nuoren osallisuuden edistäminen – Nuorisolaan osaamiskeskusten näkökulmia ja työkaluja \(pdf\)](#)

Laitinen, Sanni. (2025). [Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille](#). Itä-Suomen yliopisto..

Videot:

Hämeenlinnan kaupungin, [Kohti uutta -hankkeessa kehitetyn toimintamallin esittely nuorille \(2025\)](#). YouTube.

Hämeenlinnan kaupungin, Kohti uutta -hankkeessa kehitetyn toimintamallin esittely ammattilaisille suomeksi: [Nuori elämänsä toimijaksi systemisen konstellaation avulla \(2025\)](#). YouTube.

Hämeenlinnan kaupungin, Kohti uutta -hankkeessa kehitetyn toimintamallin esittely ammattilaisille englanniksi: [A young person as an agent of their own life through systemic constellation \(2025\)](#). YouTube.

Ilman huoltajaa maahan tulleet nuoret tarvitsevat aikuistumisen tukea

Maailman muuttuessa on entistä tärkeämpää tarjota jokaiselle nuorelle tunne välittävistä aikuisista sekä paikkoja, joissa nuori voi kokea yhteenkuuluvuutta ja vertaisuutta, kirjoittaa Tanja Hirschovits-Gerz.

Kirjoittaja:

Tanja Hirschovits-Gerz

YTT, sosiaalipsykologi, hankepääällikkö, THL

Itsenäistyminen on merkittävä siirtymävaihe kenen tahansa aikuistuvan nuoren elämässä. Itsenäistyminen ei kuitenkaan saisi tarkoittaa sitä, että jää yksin.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleilla lapsilla ja nuorilla on oikeus saada tukea aikuistumiseensa koutoutumista edistävän lain eli kotolain perusteella aina 23 ikävuoteen saakka. Hieman vastaavasti lastensuojelulaissa säädetään huostaanotetuille ja sijoitetuille lapsille tietyin edellytyksin oikeus jälkihuoltoon.

Molemmissa ryhmissä tuen ikäraja on lainsäädännöllä muutettu vuonna 2020 ensin 21 ikävuodesta 25 ikävuoteen ja vuonna 2024 jälleen laskettu 23 ikävuoteen.

Mitä aikuistumisen tuki voi olla?

Aikuistumisen tuki voi olla taloudellista tukea tai apua, joka liittyy

- arjen hallintaan
- asumisen taitoihin
- opintoihin ja työelämään kiinnittymiseen
- harrastamiseen ja mielekkääseen tekemiseen
- sosiaalisiin suhteisiin
- yhteisöihin kuulumiseen.

Tuki voi olla myös sen varmistamista, että nuori saa apua esimerkiksi mielenterveys- ja päihdehaasteisiin. Tärkeää on, että nuori saa yksilöllistä tukea juuri niihin osa-alueisiin, joihin hän sitä tarvitsee.

Keskeistä on ymmärtää, että sekä ilman huoltajaa maahan tulleet että usein myös huostaanoton kokeneet lapset ovat aikuistuessaan vailla turvallista aikuista. Yhteiskunnan tehtävänä onkin toimia julkisen vanhemman roolissa ja tarjota mahdollisimman hyvät lähtökohdat näille nuorille vakaan tuen turvin.

Tiedämme, että nykyinen auttamisjärjestelmä toimii kovin pirstaleisesti ja siksi Kohti uutta -hankkeessa on pyritty syvällisesti tarkastelemaan nuorten tuen tarvetta ilmiönä yhdessä monialaisen ammattilaisjoukon kanssa. Hankkeessa luotiin yhteistä ymmärrystä mm. lukuisten verkostoivien aamupalatilaisuuksien äärellä ja vahvistettiin ammattilaisten osaamista yhteisvalmennuksilla. Erityisen kiinnostavaa hankkeen toiminnassa on ollut systeemisen konstellaation konkreettinen hyödyntäminen kartoitettaessa nuorten elämäntilannetta ja tulevaisuuden suuntaa monialaisen ammattilaisjoukon ja yhdessä nuoren kanssa.

Toteutuuko aikuistumisen tuki yhdenvertaisesti?

Aikuistumisen tuki toteutuu sekä ilman huoltajaa tulleiden nuorten että lastensuojelun jälkihuollossa olevien osalta eri puolilla maata eri tavoin. Palveluita ei tarjota nuorille yhdenvertaisesti edes ryhmien sisällä. Myös alueelliset vaihtelut ovat suuria. Tämä nousi esiin Yhdessä aikuisuuteen Elämässä Eteenpäin -hankkeessa (YEE-hanke) tehdyssä valtakunnallisessa selvityksessä vuonna 2021.

Kun sosiaali- ja terveystalvet siirrettiin kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle vuonna 2023, sen toivottiin edistävän yhdenvertaisempia palveluita. Ilman huoltajaa maahan tulleiden tuen tietopohjaa ei tiettävästi ole kansallisesti päivitetty sitten vuoden 2021, mutta lastensuojelun jälkihuollossa muutos on näyttänyt osin karulta. Jälkihuollon johdolle vuonna 2024 suunnatun kyselyn tulokset osoittavat, että käytäntöjä on yhtenäistetty, mutta ikärajan muutoksen myötä moni nuori on myös tipahtanut tuen ulkopuolelle. Kun nuori täyttää 23, hän siirtyy tarvittaessa aikuissosiaalityön asiakkaiksi. Kaikilla alueilla nuorten saama tuki aikuisten palveluissa ei kuitenkaan ole riittävää. Myös yhdenvertaisen tuen sisältöjen kehittämisessä on edelleen parantamisen varaa.

Aikuistumisen tuki on muutostuulissa

Nyt kun valtion talous on tiukassa, aikuistumisen tukea tarjotaan kummallekin ryhmälle yhä tiukemmin kriteerein. Tämä näkyy esimerkiksi ostopalveluiden karsimisena. Jos hyvinvointialueen omaa tuen tarjontaa ei ole uudistettu vastaamaan tarvetta, jää tuki aiempaa vähäisemmäksi.

Myönteistäkin kehitystä on onneksi tapahtunut. Esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon johtajille suunnatusta kyselystä vuonna 2024 käy ilmi, että monilla hyvinvointialueille nuorten aikuisten sosiaalipalveluja on kehitetty kokonaisuutena. Tämä voi olla yksi avain nykyistä yhdenvertaisempiin, monialaisiin ja nuorten aikuistumisen tuen haasteet huomioiviin palveluihin.

Ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuessa ja palveluissa on tapahtunut muutoksia. 1.1.2025 voimaan tulleessa kotoutumista edistävissä laissa painotetaan erityisesti kuntien ja hyvinvointialueiden monialaista yhteistyötä ja toimivia ratkaisuja yhteistyökäytännöiksi. Vaikka kunnilla on päävastuu kotoutumisesta, esimerkiksi ilman huoltajaa maahan tulleiden pakolaislasten ja -nuorten asumisen ja tuen järjestäminen sekä ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustajaa koskevat asiat siirtyivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Vastapainona vuoden 2025 alusta TE 24 -uudistus siirsi työllisyyspalvelut kunnille, mikä muovaa osaltaan aikuistumisen tuen vastuita ja järjestämistapoja.

Haasteena on, että muuttuvissa rakenteissa ja lakiuudistuksessa kokonaisvaltaisen tuen tarjoaminen lapsille ja nuorille ei toteudu. Se voi pidemmän päälle tulla kalliiksi, sillä yhdenkin nuoren syrjäytyminen opinto- ja työelämäurilta maksaa pitkällä aikavälillä merkittävästi enemmän kuin tarjottu tuki. Tämä käy ilmi mm. Diako-

Tiedämme, että nykyinen auttamisjärjestelmä toimii kovin pirstaleisesti.

nissalaitoksen Vamos-toiminnan vaikuttavuustutkimuksesta vuodelta 2021.

Kohti uutta -hankkeessa tartuttiin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten yhdenvertaisen tuen tarpeeseen. Erityisenä fokuksena hankkeessa on ollut tarkastella tuen tarvetta TYP- tai TYM-lainsäädännön vinkkelistä monialaisesti. Jo lainsäädäntötasolla on havaittu, että ihmisten elämäntilanne tulee nähdä kokonaisuutena, jotta työllistymisen askeleita voidaan aidosti ja kestävästi ottaa. Jos nuori on esimerkiksi vakavasti masentunut tai vailla asuntoa, arjen voimavarat eivät välttämättä riitä unelmointiin ja konkreettisten muutosaskelten ottamiseen kohti työllistymistä. Toimia on tehtävä askel kerrallaan – yhdessä nuoren kanssa.

Käytännössä 15 nuorta toimi systemisen konstellaation harjoituksissa ”ajajan roolissa”, kun monialainen joukko ammattilaisia oppi yhdessä nuoren kanssa tekemään näkyväksi nuoren elämäntilannetta, sanoittamaan tuen tarpeita, vahvuuksia ja sitä, mihin suuntaan nuori on ottamassa seuraavaa askelta. Yhdenvertaisuuden hahmottaminen palveluissa edellyttääkin palveluiden järjestäjiltä ja tuottajilta yhteistä ymmärrystä toistensa tekemisestä, jotta nuori voi saada kokonaisvaltaista tukea.

Millaisia tuen tarpeita on tärkeä ottaa huomioon?

YEE-hankkeessa kehitettiin sekä ilman huoltajaa maahan tulleiden että lastensuojelun jälkihuollon piirissä olevien nuorten tukea ja palveluita vuosina 2020–2023.

Kummassakin nuorten ryhmässä keskeinen havainto oli se, että nuorilla on tarve suhdeperustaiseen ja pitkäjänteiseen tukeen. Käytännössä nuoret tarvitsevat nimetyn työntekijän, jonka kanssa he voivat tarkastella elämää luottamuksellisesti ja jolta saada tukea ja apua monenlaisiin arjen haasteisiin. Luotettavien aikuisten tehtävänä onkin varmistaa, että nuoret saavat arjen

Haasteena on, että muuttuvissa rakenteissa ja lakiviidakossa kokonaisvaltaisen tuen tarjoaminen lapsille ja nuorille ei toteudu.

apua ja toisaalta tarvitsemansa muut palvelut, kuten mielenterveys- ja päihdepalvelut tarpeidensa mukaan. Nuorilla on taustallaan usein traumaattisia kokemuksia, joiden huomioiminen ainakin traumatietoista työtettä hyödyntämällä huomattiin tärkeäksi.

Siirtymävaiheet haastavat palvelujärjestelmää. Kun esimerkiksi ilman huoltajaa maahan tullut nuori siirtyy perheryhmäkodista omilleen, on nuori helposti aivan yksin – usein myös aivan uudella paikkakunnalla. Ilman huoltajaa maahan tulleiden nuorten kohdalla kielitaidon, kulttuurin, koulun sekä opiskelun tuki nousivat tärkeiksi.

Myös Kohti uutta -hankkeessa havaittiin erilaiset siirtymävaiheet riskitilanteiksi nuorten syrjään jäämiselle.

Millaisia ratkaisuja voidaan yhdessä löytää aikuistumisen tuen vahvistamiseksi?

Diakonissalaitoksen Vamos-toiminnassa ja erityisesti lastensuojelun jälkihuollossa oleville nuorille kehityksessä Intensiivisen arkivalmennuksen mallissa nuoret saivat vahvaa henkilökohtaista ja räätälöityä tukea kotiin ammatilliselta tukihenkilöltä. Vaikka YEE-hankkeen aikana tukea oli mahdollista tarjota vain lastensuojelun jälkihuollossa oleville, hyötyisivät varmasti vastaavasta tuesta myös ilman huoltajaa tulleet. Vamos-toimintaa ja sen eri muotoja onkin kehitetty aiemmin myös maahanmuuttajataustaisille nuorille.

Erytisesti ilman huoltajaa Suomeen tulleet kokivat tarvetta yhteisölliselle toiminnalle. Sadat nuoret ovatkin hyötyneet Diakonissalaitoksen YEE-hankkeen aikana perustamasta Olohuonetoiminnasta pääkaupunkiseudulla. Olohuonetoiminta on kohtaamispaikka, joka on tarkoitettu alaikäisenä Suomeen ilman huoltajaa tulleille 18–25 -v. nuorille. Olohuone tarjoaa konkreettista apua, ohjausta, neuvontaa ja tukea elämäntilanteisiin ja haasteisiin myös virka-aikojen ulkopuolella. Toiminta on sittemmin laajentunut myös muiden apua tarvitsevien paikaksi.

Vertaistuen ja vertaistoiminnan vahvistaminen on niin ikään ollut kehittämisen keskiössä. Kun nuoret tulevat tutuksi, syntyy siteitä, jotka kannattelevat myös virallisen ja epävirallisen auttamisjärjestelmän ulkopuolella esimerkiksi harrastamisen ja ajanvieton äärellä.

Kokemus- ja vertaistoiminnan avulla nuoret pääsevät kehittämään myös tukea ja palveluita vastaamaan yhä paremmin heidän tarpeitaan.

Kohti uutta -hankkeessa puolestaan koettiin, että asennetasolla ja osin käytännössäkin muutoksia saatiin aikaiseksi yhdessä nuorten kanssa myös kaksi tuntia kestäneissä systeemisen konstellaation yksilöinterventioissa. Kiinnostavaa oli, että sekä ammattilaiset että nuoret kokivat merkityksellistä uutta myös tällaisissa yksittäisissä syväluotaavissa tilanteissa.

Lopuksi

Kun maailma lapsen ja nuoren ympärillä muuttuu yhä ennakoimattomammaksi, on entistä tärkeämpää tarjota jokaiselle nuorelle tunne välittävistä aikuisista sekä paikkoja, joissa nuori voi kokea yhteenkuuluvuutta ja vertaisuutta.

Jotta virallinen ja epävirallinen palvelujärjestelmä voi muodostaa nuorille tarpeenmukaisen, sosiaalisesti, eettisesti ja taloudellisesti kestävä kokonaisuuden, tarvitaan nuoret mukaan rakentamaan kokonaisuutta yhdessä ammattilaisten, johtajien ja taloushallinnon ammattilaisten kanssa. Kun vertaisuus ja kokemusasiantuntijat saadaan mukaan, voi virallisen palvelujärjestelmän osa tuottaa vaikuttavasti sille tarkoitetun ja kohdennehtävän tehtävänsä.

Uudistetun kotolain tavoitteena on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Tästä lain hengestä on tärkeä pitää kiinni aikuistumisen tuen kokonaisuutta uudistettaessa.

Tukea on tärkeä rakentaa pitkäjänteisesti ja suhdeperustaisesti. Kohti uutta -hankkeen kehittämistyössä nousi esiin, että verkostoivan yhteistyön, dialogin ja systeemisen työn viitekehyksellä tehtävä monialainen työ vahvistaa ammattilaisten yhdessä tekemistä ja auttaa tarjoamaan nuorille yhdessä ekosysteeminä koherenttimmin tukea ja palveluita. Keskeistä on tehdä näkyväksi nuorten elämäntarinaa ja tukea nuorta itse oivaltamaan elämäntilannettaan. Jokaisella yksittäiselläkin kohtaamisella voi olla nuoren elämän suunnalle tärkeä merkitys. ●

Lähteet

[Alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneet \(2025\)](#). Työ- ja elinkeinoministeriö..

Hirschovits-Gerz Tanja & Weckroth Niina. (2024). [Lastensuojelun jälkihuollon tilannekuva 2024](#), Tutkimuksesta tiiviisti, THL.

Hirschovits-Gerz, Tanja & Heino, Tarja & Laine, Terhi & Weckroth Niina (toim.) (2023). [Kohti laadukasta aikuistumisen tukea. Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä eteenpäin -hankkeen loppuraportti](#). THL:n raportti.

Hirschovits-Gerz, Tanja, Weckroth, Niina & Heino, Tarja (toim.) (2022). [Ikkuna aikuistumiseen: Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista](#). THL:n raportti 002/2022.

[Intensiivinen arkivalmennus itsenäistyville nuorille lastensuojelun jälkihuollossa](#). Innokylä.

[Kotoutumisen tuki ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleille aikuistuville nuorille -esite \(2023\)](#). YEE-hanke.

Kotoutumista edistävä laki 681/2023. Finlex, ajantasainen lainsäädäntö 1.1.2025.

Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex, ajantasainen lainsäädäntö 1.1.2025.

Merikukka Marko ym. 2021. [Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus](#). Itla.

[Olohuone – Matalan kynnyksen kohtaamispaikka alaikäisenä Suomeen ilman huoltajaa tulleille nuorille](#).

TE 24-uudistus. (2025). [TE-palvelut 2024-uudistus](#)

[Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin \(YEE\) -hankkeen verkkosivut](#)

Pakolaistaustaisen nuoren kotoutuminen ja osallisuus

Maahanmuuttajanuorten kotoutuminen on elävä ja monivaiheinen prosessi, jossa henkilökohtaiset kokemukset, yhteisön tuki ja rakenteelliset ratkaisut kohtaavat, kirjoittaa Tanja Tauro.

Kirjoittaja:

Tanja Tauro

johtava asiantuntija, Hämeenlinnan kaupunki,
Kotoutumisen edistämisen palvelu

Nuorten pakolaistaustaisten maahanmuuttajien kotoutuminen ei ole vain yksilöllinen prosessi, vaan moniulotteinen matka, jossa henkilökohtaiset kokemukset, yhteiskunnan rakenteet ja paikalliset sekä globaalit suhteet kohtaavat.

Kohti uutta -hankkeessa on ansiokkaasti tuotu esille, miten merkityksellistä on tukea nuorten aktiivista osallisuutta ja antaa heille mahdollisuus toimia oman elämänsä suunnannäyttäjinä. Hankkeessa on kehitetty monialainen toimintamalli, joka perustuu systeemiseen ajatteluun ja konstellaatio-menetelmään. Konstellaatio-menetelmä avaa ammattilaiselle mahdollisuuden havainnoida kunkin nuoren mielenmaisemaa, johon ei perinteisillä kysymys-patteristoilla päästä. Haasteena voi olla sanoittamisen vaikeus tai tiedostamattomat vuorovaikutussuhteet asioiden ja ihmisten välissä.

Kun työntekijä asettuu kuuntelemaan nuoren maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen liittyviä kokemuksia, hän saa arvokasta ymmärrystä nuoren elämäntilanteesta ja taustasta. Tämä mahdollistaa rakentamaan luottamusta ja antaa työntekijälle keinoja tukea nuorta identiteettinsä eri osien yhdistämisessä. Tällainen tuki voi auttaa nuorta tasapainottamaan omaa kulttuurista taustaansa ja uuden ympäristön vaatimuksia sekä vahvistaa hänen toimijuuttaan ja osallisuuden kokemustaan.

Pakolaisuus lapsuudessa ja nuoruudessa

Pakolaisuus jättää nuoriin syviä jälkiä, mutta samalla se voi kasvattaa heidän selviytymiskykyään ja lisätä sopeutumiskykyä kohdata elämän haasteita. Usein pakolaistaustaisilla nuorilla on mukanaan muistoja, jotka heijastavat sodan ja pakomatkan raskaita kokemuksia, mutta myös toiveita paremmasta tulevaisuudesta.

Kohti uutta -hankkeessa on painotettu, kuinka tärkeää on tunnistaa pakolaistaustaisten nuorten yksilölliset tarinat ja tarpeet ja tukea nuorta tämän oman elämän lähtökohdista käsin. Monet maahanmuuttajanuoret elävät "kahden maailman" todellisuudessa, jossa heidän elämänsä jakautuu taakse jääneiden siteiden ja uuden kotimaan yhteyksien välille. Tämä monipaikkaisuus voi olla sekä voimavara että haaste.

Syrjintä ja rakenteelliset esteet – miten ne voidaan purkaa?

Monille maahanmuuttajataustaisille nuorille kotoutuminen ei ole vain oman paikkansa löytämistä, vaan myös esteiden ylittämistä. He saattavat kohdata rasismia, ennakkoluuloja ja monimutkaista byrokratiaa,

Tuusitalkurit

jotka kaikki tekijät yhdessä ja erikseen, voivat heikentää heidän luottamustaan itseensä ja ympäröivään yhteiskuntaan.

Kohti uutta -hankkeessa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, miten rakenteelliset esteet voidaan tunnistaa ja purkaa. Hankkeessa hyödynnetään systeemistä ajattelua, jossa nuoren elämäntilannetta tarkastellaan kokonaisuutena – ei erillisinä, irrallisina ongelmina, vaan toisiinsa vaikuttavina tekijöinä. Tätä hahmotetaan konkreettisesti konstellaatio-menetelmällä, joka auttaa nuorta jäsentämään ja ymmärtämään omaa elämäänsä vaikuttavien rakenteiden ja suhteiden avulla. Samalla se auttaa ammattilaisia tunnistamaan, missä kohtaa palvelujärjestelmää nuori voi kokea epäselvyyttä ja miten palveluja voisi muokata paremmin nuorten tarpeisiin sopivaksi ja saavutettavaksi.

Kun nuoren tilanne ja tarpeet on saatu kartoitettua, hänelle voidaan tarjota täsmällistä tukea. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi monikielisiä tukipalveluja tai yksilöllisesti räätälöityjä ohjauspolkuja, ja esimerkiksi taiteen ja luovuuden valjastamista helpottamaan nuorten navigointia yhteiskunnan rakenteissa.

Nuorten osallisuus on tärkeä osa hanketta

Osallisuus tarkoittaa nuorten kohdalla paitsi mahdollisuutta osallistua koulutukseen ja työelämään, myös sitä, että nuoret voivat vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteisöön. Kohti uutta -hankkeessa on havaittu, että monille nuorille vertaistuki ja yhteisölliset verkostot ovat avainasemassa osallisuuden rakentumisessa.

Toimintamallin keskeinen menetelmä on ollut nuorten ottaminen mukaan toiminnan suunnitteluun. Kun nuoret nähdään aktiivisina toimijoina, heidän kyvykkyytensä ja voimavaransa pääsevät esille. Tämä on myös tapa purkaa niitä valta-asetelmia, joissa nuoret saattavat kokea olevansa vain toiminnan kohteita.

Hankkeen lähestymistapa korostaa huomioimaan intersektionaalisuuden: Moninaiset elämäntilanteet ja risteävät tarpeet, kuten koulutuksen, terveyden ja lähi-verkoston puutteet, on otettava huomioon, jotta kotoutumista voidaan tukea tehokkaasti.

Monet maahanmuuttajanuoret elävät "kahden maailman" todellisuudessa, jossa heidän elämänsä jakautuu taakse jääneiden siteiden ja uuden kotimaan yhteyksien välille.

Kohtaaminen on monensuuntaista vuorovaikutusta

Työntekijöiden ja nuorten välinen kohtaaminen on ratkaisevassa roolissa nuorten kotoutumisessa. Valtasuhteet, joita työntekijöiden ja nuorten välille voi syntyä, saattavat vaikuttaa merkittävästi kohtaamisen laatuun. Kun työntekijät tiedostavat oman asemansa ja pyrkivät purkamaan mahdollisia valta-asetelmia, nuoret voivat kokea olevansa tasavertaisia ja arvostettuja. Heidät kohdataan ensisijaisesti nuorina, joiden elämäntilanteeseen liittyy pakolaisuuden kokemuksia, mutta maahanmuuttotilasta ei määritä kohtaamisen luonnetta. Tosin, sitä ei ohitetakaan.

Hanke nostaa esille, miten ensiarvoisen tärkeää on puuttua syrjintään avoimesti ja rakentaa nuorille turvallisia tiloja, joissa he voivat kokea osallisuutta ja tulla kuulluiksi. Kohtaaminen ei ole vain työntekijän tarjoamaa tukea, vaan vuorovaikutusta, jossa kaikki osalliset oppivat toisiltaan. Nuorilähtöinen työskentely tarkoittaa sitä, että nuori nähdään omien kykyjensä ja tavoitteidensa aktiivisena muovaajana. Työntekijät voivat toimia "moniteholaseina", joiden kautta nuoret näkevät uusia mahdollisuuksia lähelle ja kauas – mutta on tärkeää, että nuori itse päättää, mihin hänen katseensa lopulta kohdistuu.

Hankkeessa työntekijöitä ja nuoria rohkaistaan dialogiin, jossa kaikki osalliset voivat turvallisesti keskustella

kohtaamiseen liittyvistä valtasuhteista. Tällainen lähestymistapa luo luottamusta ja antaa nuorille tilaa istua kuljettajan paikalle ja asettua oman elämänsä ohjajaksi. Näin heidän äänensä tulee aidosti kuulluksi, ja he voivat tuntea olevansa merkityksellisiä ja osallisia.

Hyvinvointi ja tulevaisuuden näkymät

Kohti uutta -hankkeen tärkein tavoite on nuorten hyvinvointi. Hanke painottaa, että nuorten mielenterveyttä ja fyysistä hyvinvointia on tuettava kokonaisvaltaisesti. Tämä sisältää paitsi matalan kynnyksen palvelut, myös mahdollisuuden rakentaa itsenäistä elämää turvallisessa ympäristössä. Olennaisen tärkeää on saada nuorelle mahdollisuus nähdä omien toimiensa vaikuttavuus, eikä olla vain osallisena isossa kuvassa.

Pakolaistaustaisen nuoren kanssa tuotetaan yhdessä tulevaisuutta, joka lopulta kietoutuu samoihin hyvinvoinnin tavoitteisiin kuin Suomessa syntyneiden nuortenkin. Kun tulevaisuutta katsellaan yhdessä pakolaistaustaisen nuoren kanssa, se näyttäytyy hyvin samansuuntaisena kaikkine toiveineen ja epävarmuuksineen kuin syntyperäisillä suomalaisnuorillakin. Käänteisesti asiaa tarkastellen voidaan sanoa, että ammattilaisen osaavissa käsissä hankkeen toimintamallia voidaan soveltaa yhtälailla kaikkiin nuoriin, joiden elämäntilanteeseen liittyy tekijöitä, jotka vaikuttavat negatiivisesti heidän tulevaisuuden näkymiinsä.

Hankkeessa kehitetyt yksilötason toimintamalli ja yhteisölliset tukipalvelut tarjoavat nuorille mahdollisuuden nähdä tulevaisuus toiveikkaana. Nuorten koulutus ja työllistyminen eivät ole vain keinoja integroitua yhteiskuntaan, vaan myös välineitä vahvistaa heidän toimijuuttaan ja itseluottamustaan sekä meidän kaikkien tulevaisuutta.

Lopuksi

Maahanmuuttajanuorten kotoutuminen on elävä ja monivaiheinen prosessi, jossa henkilökohtaiset kokemukset, yhteisön tuki ja rakenteelliset ratkaisut kohtaavat. Kohti uutta -hanke on osoittanut, että nuorten osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen vaatii yksilöllistä, kulttuurisesti sensitiivistä ja systeemistä lähestymistapaa: jotta yhden nuoren tilanteen saa muutettua, pitää kaikkien liikkua.

Kun pakolaistaustaisille nuorille annetaan mahdollisuus osallistua, vaikuttaa ja tulla nähdyksi ensisijaisesti nuorina, he voivat rakentaa vahvan pohjan elämälleen uudessa yhteiskunnassa. Tämä ei ainoastaan tue heidän kotoutumistaan, vaan vahvistaa myös laajasti suomalaisen yhteiskunnan elinvoimaisuutta. ●

Lähteet

- Alitolppa-Niitamo, A.** (2010). Maahanmuuttajien koulutuspolut Suomessa. Väestöliitto.
- Ekholm, E.** (2010). Kotoutumisen kokemuksia ja merkityksiä. Gaudeamus.
- Forsander, A.** (2002). Työ ja maahanmuutto: Työmarkkinat ja etniset suhteet Suomessa. Väestöliitto.
- Lugones, M.** (2003). Pilgrim Paths: Multicultural Women and Social Identity. Routledge.
- Lyytinen, J.** (2019). Syrjinnän ja rakenteellisen rasmin vaikutukset kotoutumiseen. Tutkimusraportti.
- Martikainen, T.** (2013). Multiculturalism in Finland: Adjusting to the Labour Market. In A. Horsti, G. Hultén, & G. Titley (Eds.), National Conversations. Public Service Media and Cultural Diversity in Europe (pp. 143–158). Intellect.
- Perttula, J.** (2005). Hermeneutiikka ja kokemuksen ymmärtäminen. Psykologia.
- Rauhala, L.** (1993). Ihmisen ainutlaatuisuus. Yliopistopaino.
- Saukkonen, P.** (2018). Monikulttuurisuus ja kotouttamispolitiikka Suomessa. Tutkimuskeskus.
- Tiilikainen, M., Al-Sharmani, M., & Ismail, A.** (toim.). (2016). Wellbeing of Transnational Muslim Families: Marriage, Law and Gender. Routledge.
- Vertovec, S.** (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024–1054.
- Kiertoteitä: Pakolaisavun ja Kurvin tuottama julkaisu. 2015.
- Kohti uutta – Nuorten ohjauksellinen toimintamalli yhdenvertaisen osallisuuden edistämiseksi (NUPA). Hanketiivistelmä, 2025.

Kouluun ja opintoihin kiinnittyminen

Jotta nuori kiinnittyy kouluun, hänen on tunnettava koulu itselleen merkitykselliseksi. Sekä kodin että koulun aikuisten on yhdessä vahvistettava myönteistä koulusuhdetta, kirjoittavat Miranda Redfern ja Leena Niemi-Ruuskanen.

Kirjoittajat:

Miranda Redfern

konsultoiva erityisopettaja, Hämeenlinnan kaupunki

Leena Niemi-Ruuskanen

lehtori, Hämeen ammattikorkeakoulu

Kouluun kiinnittynyt oppilas on sitoutunut koulunkäyntiin ja kokee kuuluvansa kouluyhteisöön. Tällaisen oppilaan on mahdollista oppia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä tietoja ja taitoja. Kouluunkiinnittymisellä on monessa mielessä vaikutusta myös nuoren yleiseen hyvinvointiin.

Suurin osa perusopetuksen oppilaista kiinnittyy kouluun hyvin. Joidenkin oppilaiden kohdalla kiinnittyminen ei kuitenkaan tapahdu toivotusti. Kouluun kiinnittymättömyys voi oirehtia monin eri tavoin, kuten käyttäytymisen problematiikkana koulussa, sosiaalisina haasteina, alisuoriutumisenä tai valikoivana koulunkäyntinä. Vaikeimmissa tapauksissa heikosti kouluun kiinnittyneellä oppilaalla on pitkittyneitä koulupoissaoloja.

Kouluun kiinnittyminen

Kouluun kiinnittymisellä on kolme eri ulottuvuutta: **emotionaalinen, toiminnallinen ja kognitiivinen**. Oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi näihin kaikkiin on kiinnitettävä huomiota, jotta hän pystyy opiskelemaan

ja voi saada tarvittavat välineet jatkaa opintojaan perusopetuksen jälkeen. Kouluun kiinnittymisen haasteet voivat olla moninaisia ja yksilötasolla usein myös päällekkäisiä.

Emotionaalinen kiinnittyminen kouluun

Oppilaan kouluhyvinvoinnin perusta on turvallinen kasvuympäristö. Turvallisessa kasvuympäristössä oppilas saa olla oma itsensä ja voi sellaisenaan kokea tulevaisuutta hyväksytyksi ja arvostetuksi. Kiusaamista ei pääsääntöisesti esiinny, mutta jos kiusaamista kuitenkin ilmenee, koulun aikuiset puuttuvat siihen tehokkaasti. Turvallinen kasvuympäristö on olennaista emotionaaliselle kouluun kiinnittymiselle.

Emotionaalisella kiinnittymisellä tarkoitetaan kouluun liittyviä tunnekokemuksia, kuten ryhmään kuulumista ja luokan aikuisten tietoisuutta turvallisuudentunteen vaikutuksesta oppilaiden toimintakykyyn. Kohtaava aikuinen, esimerkiksi opettaja tai kouluohjaaja, on avainroolissa, kun luodaan turvallista opiskeluympäristöä ja tuetaan oppilaan kouluun kiinnittymistä. Kohtaavan aikuisen läsnäolo voi vahvistaa nuoren turvallisuuden-

tunnetta koulu yhteisössä ja mahdollistaa luomaan myös muita sosiaalisia suhteita.

Yksi tapa tukea nuorten emotionaalista kiinnittymistä kouluun on pitkittyneiden poissaolojen ehkäisy. Sitä tekevät koulun arjessa kaikki opettajat seuraamalla poissaoloja ja tarvittaessa puuttumalla niihin matalalla kynnyksellä. Koulussa on tarjolla moniammatillista tukea, jonka turvin voidaan vahvistaa oppilaan kouluun kiinnittymistä. Opiskelu huollon työntekijät, kuten koulupsykologit ja -kuraattorit, auttavat nuoria esimerkiksi kartoittamalla ja tutkimalla kognitiivisia haasteita sekä vahvistamalla turvallisuudentunnetta ja ryhmään kiinnittymistä.

Toiminnallinen kiinnittyminen kouluun

Toiminnallinen kiinnittyminen on aktiivista osallistumista toimintaan ja osallisuutta koulussa. Käytännössä tällä tarkoitetaan oppilaan mahdollisuutta omaa ikätasoaan ja taitojaan vastaavaan toimintaan koulu ympäristössä. Esimerkiksi kokemus kuulluksi tulemisesta on tärkeä osa toiminnallista kiinnittymistä. Kun nuori otetaan sopivissa tilanteissa mukaan itseään ja omaa opiskeluaan ja koulunkäyntiään koskeviin keskusteluihin, hän saa mahdollisuuden käyttää omaa ääntänsä ja tulla kuulluksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi oppilaiden osallistamista oppituntien sisältöjen suunnitteluun tai opettajan ja oppilaan välisiä palaute- ja arviointikeskusteluja.

Näennäisestä yksinkertaisuudesta huolimatta toisinaan kouluarjessa voi olla haastavaa tarjota oppilaille mahdollisuuksia tulla kuulluksi. Kaikki oppilaat eivät osaa, voi tai halua tuoda omia näkemyksiään ja kokemuksiaan esiin edes silloin, kun se olisi heille itselleen hyödyllistä. Kuitenkin myös esimerkiksi käytöksellään voimakkaasti oireileville tai suomen kieltä vasta vähän osaaville nuorille on tarjottava tähän mahdollisuus ja tarvittava tuki – olipa kyse sitten tulkkausavusta tai oppilaan luotettavaksi kokeman aikuisen läsnäolosta.

Kognitiivinen kiinnittyminen kouluun

Kognitiivinen kiinnittyminen kouluun liittyy oppimiseen ja koulunkäyntiin. Konsultoivan erityisopettajan havain-

tojen ja kokemuksen perusteella suurin osa opettajista on erityisen taitavia tukemaan juuri kognitiivista kiinnittymistä. Esimerkiksi eriyttäminen, kuten oikeantasosten oppimateriaalien ja tehtävien tarjoaminen, on suomalaisen opettajan ydinosaa.

Opettaja, joka tuntee oppilaansa, voi tarjota tälle riittävästi ja monipuolisesti haastavia oppimismahdollisuuksia ja tarvittavaa tukea. Oppilaantuntemuksen merkitys korostuu etenkin sellaisten oppilaiden kohdalla, jotka tarvitsevat oppimisessaan keskimääräistä enemmän tukea. Riittävän pitkäkestoiset oppilas–opettaja–suhteet ovat usein edellytys sille, että opettaja tuntee hyvin oppilaansa ja pystyy tukemaan kognitiivista kiinnittymistä. Tämä onkin opettajan arjesta tarkasteltuna osin myös resurssikysymys, johon yksittäisen opettajan vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset.

Opintoihin kiinnittymistä estävät ja tukevat tekijät

Huoltajien merkitys nuoren opintoihin kiinnittymisessä on ensiarvoisen tärkeä. Jos nuori ei saa kotoa tarvitsemaansa tukea, koulunkäynti voi tuntua ylivoimaiselta haasteelta. Kuten jokainen koulussa työskentelevä tietää, koulun ja kodin vahva yhteistyö parhaimmillaan vahvistaa nuoren opintoihin kiinnittymistä. Kodin aikuiset voivatkin tukea nuoren opintoihin kiinnittymistä esimerkiksi puhumalla myönteisesti koulusta ja koulunkäynnistä.

Jos huoltaja ei tunne tai ymmärrä suomalaista koulua ja koulutusjärjestelmää, voi oman nuoren koulunkäynnin tukeminen olla erityisen vaativaa.

Opintoihin kiinnittymistä voi estää myös oppilaan kokemus siitä, ettei pysty vastaamaan esimerkiksi koulun, kouluympäristön tai vertaisympäristön vaatimuksiin – eikä aina edes omiinsa. Tällainen kokemus saattaa kärjistyessään oirehtia esimerkiksi ahdistuksena, kasvavina suorituspaineina tai masentuneisuutena ja saada nuoren jäämään koulun ulkopuolelle.

Pahimmillaan opintoihin kiinnittymistä estävä tekijä voi olla suomen kielen ymmärtämisen haasteet ja jopa yhteisen kielen puuttuminen kodin ja koulun väliltä. Jos huoltaja ei tunne tai ymmärrä suomalaista koulua ja koulutusjärjestelmää, voi oman nuoren koulunkäynnin tukeminen olla erityisen vaativaa. Etenkin myöhään maahantulleiden nuorten kohdalla on tunnistettava myös vasta kehityksessä olevan kielitaidon, erilaisten uuteen ympäristöön ja kulttuuriin sopeutumisen haasteiden sekä toisaalta opintojen kognitiivisen kuormituksen välinen ristiriita. Yksin maahan tulleilta nuorilta puuttuu lisäksi perheen tuoma turva ja kannustus koulunkäyntiinkin liittyen. Onnistunut kotoutuminen on yksi tärkeä mahdollistaja maahanmuuttotustaisten nuorten kouluhyvinvoinnissa ja kouluun kiinnittymisessä.

Pitkittyneisiin poissaoloihin puututaan Hämeenlinnassa

Hämeenlinnassa pitkittyneet poissaolot sekä niiden ennaltaehkäisy on nähty siinä määrin tärkeäksi tehtäväksi, että kaupunki on palkannut konsultoivan erityisopettajan, jonka tehtävänkuvaan kuuluvat pitkittyneet poissaolot, kouluikäikäymättömyys sekä kaupunkiin sijoitettujen nuorten koulupolun suunnittelu. Koulupolkujen suunnittelussa huomioidaan, että nuori sitoutuu käymään koulua.

Kouluun kiinnittymisessä on usein haasteita myöhään maahantulleilla nuorilla. Heidän olisi verrattain lyhyessä ajassa – muun kototutumisensa rinnalla – kyettävä sekä oppimaan suomen kieli että opiskelemaan suomeksi varsin vaativia perusopetuksen päättövaiheen sisältöjä.

Kaikki oppilaat eivät osaa, voi tai halua tuoda omia näkemyksiään ja kokemuksiaan esiin edes silloin, kun se olisi heille itselleen hyödyllistä.

Lopuksi

Koulu on ensimmäinen ponnahduslauta kohti nuoren tulevaisuutta. Jotta hyppy hyvään tulevaisuuteen onnistuu, taustalla pitää olla tunne koulusta itselle merkityksellisenä ja tärkeänä.

Hyviä hetkiä ja kokemuksia, niitä myöhemmin muistoksi muuttuvia, on oltava enemmän kuin huonoja. Tämä on yhteistyötä: sekä nuoren itsensä että kodin ja koulun aikuisten on yhdessä vahvistettava myönteistä koulusuhdetta. Koulu kun tarjoaa paitsi tiedolliset ja taidolliset eväät tulevaan, myös nuorelle tärkeän sosiaalisen kasvuympäristön. ●

Lähteet:

[Kiva, kun tulit! Pieni opas koululäsnäolon tueksi ja poissaolojen vähentämiseksi 2023 \(pdf\)](#). Valteri.

[Kun kouluunmeno kangertaa](#). Hämeenlinnan kaupunki.

Salmela-Aro, Katariina 2017. [Maahanmuuttajien kouluhyvinvointi](#).

[Varhainen puuttuminen koulupoissaoloihin](#). KouluKunnossa-hanke.

Monipuoliset palvelut tukevat nuoria Hämeenlinnassa

Hämeenlinnassa nuorille suunnattuja palveluja kehitetään monialaisesti. Moniammatillisen ohjauksen tärkeys nousee erityisesti nuorille suunnatun Ohjaamon toiminnassa, kirjoittaa Mervi Hiltunen.

Kirjoittaja:

Mervi Hiltunen
nuorisotyön päällikkö Hämeenlinnan kaupunki

Nuoruus on tärkeä vaihe ihmisen elämässä, jolle on annettava oma arvonsa merkittävänä ikäkautena. Nuoruusajan muutosten ymmärtäminen ja nuoren kohtaaminen tasavertaisesti ja kunnioittavasti luo luottamusta ja välittämisen tunnetta nuorille. Nuoren kasvun tukeminen ja hyvinvoinnin ylläpitäminen vaatii aikuisilta aitoa läsnäoloa, kuuntelua ja kannustamista.

Nuorten elämään vaikuttavilla palveluilla ja niiden toimivuudella on kauaskantoisia vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen.

Hämeenlinnan palveluita nuorille

Hämeenlinna on pinta-alaltaan laaja kaupunki, joka muodostuu kantakaupungin eri alueista ja viidestä pitäjälueesta: Kalvola, Renko, Hauho, Tuulos ja Lammi. Nuorisotilastot.fi:n mukaan vuonna 2023 Hämeenlinnassa oli 10152 15–28-vuotiasta nuorta.

Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilla on koottu paljon tietoa kaupungin ja muiden tahojen tarjoamista palveluista. Kaupungin alueella on 22 peruskoulua, joista ylä- ja yhtenäiskouluja on seitsemän. Hämeenlinnassa on tarjolla myös toisen asteen koulutusta ja ammattikorkeakoulutusta.

Nuorisopalvelujen toimintaan kuuluvat Yhteisöllinen nuorisotyö, jota toteutetaan yläkouluissa sekä nuorisotiloilla että muissa vapaa-ajantoiminnoissa, Etsivä nuorisotyö, Ohjaamo ja Nuorisovaltuusto.

Monipuolisia liikuntamahdollisuuksia on tarjolla eri puolilla kaupunkia kuten esimerkiksi ulkoilualueita, sisäliikuntatiloja, uimarantoja ja urheilukenttiä. Kirjasto- ja kulttuuripalveluita (museot, musiikkiopisto, taidekoulu, kulttuurikeskus, teatteri, tapahtumat) on tarjolla eri-ikäisille nuorille.

Työllisyyspalvelut tukee nuorten työllistymistä muun muassa työnantajille myönnettävillä kesätyöseteleillä ja avustamalla nuorten omaehtoista yritystoimintaa. Nuorten työpajatoimintaa järjestävät kolmannen sektorin toimijat.

Kaupungin alueella toimivat useat järjestöt, yhdistykset ja urheiluseurat antavat mahdollisuuden monipuoliseen harrastustoimintaan.

Hyvinvointialueen opiskeluhoolto-, terveys- ja sosiaalipalvelut tarjoavat tukea nuorille eri elämäntilanteissa.

Kantakaupungin alueella palveluita on saatavilla paremmin: tukipalveluita, harrastuksia ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia on enemmän kuin pitäjissä. Pitäjien palvelutarjontaan vaikuttavat pitkät etäisyydet ja julkisen liikenteen puutteet. Huoli pitäjien nuorten hyvinvoinnista onkin noussut esille jo usealta taholta, joten tilanteeseen on pohdittava ratkaisuja yhdessä nuorten ja eri toimijoiden kanssa.

”Jos et tiedä mistä aloittaa – aloita Ohjaamosta”

Ohjaamo on kaikille alle 30-vuotiaille tarkoitettu paikka, jossa saa maksutonta apua ja tukea monenlaisiin asioihin opiskelusta ja työllistymisestä asumiseen ja hyvinvointiin.

Hämeenlinnan Ohjaamo Stagen toiminta käynnistyi vuonna 2018. Toiminnan tavoitteena on valtakunnallisten Ohjaamon perusteiden mukaan edistää nuorten siirtymiä työhön ja koulutukseen tai muuhun tavoitteelliseen toimintaan. Tavoitteena on myös vahvistaa nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja toimintakykyä. Lähtökohtana on nuoren ilmoittama yksilöllinen tarve ja nuorta osallistava palvelu.

Hämeenlinnan Ohjaamo Stagelta löytyvät seuraavat palvelut:

- Hämeenlinnan kaupungin työllisyyspalvelut ja TyöHäme
- Hämeenlinnan kaupungin etsivä nuorisotyö
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen nuorten terveysneuvonta, aikuissosiaalityö, TYM:n sosiaaliohjaus ja suun terveydenhuolto (suuhygienisti)
- Ammattiopisto Tavastian ja Ammattiopisto Kiipulan opintoneuvonta
- NAL Hämeenlinnan Seutu ry:n asumisneuvonta
- Hämeenlinnan seudun 4H-yhdistys ry:n työpaja ja hankkeet
- Kelan palvelut etäyhteydellä
- Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n liikuntaneuvonta
- Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan koordinoima Walk in -terapia
- erilaisten hankkeiden ja valmennusta tarjoavien palvelujen tuottajat.

Ohjaamon asiakaspalautetta kerätään valtakunnallisesti joka toinen vuosi. Vuoden 2024 kokonaisarvosana oli 9,33 (asteikolla 4–10), joten nuorten palautteen perusteella palvelu koetaan hyväksi ja erittäin tärkeäksi.

Ohjaamon Nuorten Ääni -ryhmässä pääsee osallistumaan Ohjaamon kehittämiseen ja keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Nuorille aikuisille on tarjolla kantakaupungissa nuorisopalvelujen järjestämänä myös pelitoimintaa, avoimen olemisen tilailtaa, K-18 nuorisotilatointia ja höntsäliikuntaa sekä sateenkaarinuorten toimintaa.

Nuorten yhteisöllisyyttä vahvistamalla voimme vähentää yksinäisyyttä ja järjestää turvallisia tapaamisia vertaisten seurassa.

Nuorten palautetta ja kokemuksia palveluista

Hämeenlinnan etsivässä nuorisotyössä dokumentoidaan säännöllisesti nuorten keskuudesta nousevia ilmiöitä ja kokemuksia palveluista.

Nuoret ovat nostaneet esiin muun muassa ammattilaisten vähättelevän suhtautumisen nuoreen sekä palveluohjauksen epäselvyyden. Työntekijät ovat vaihtuneet usein eikä yhteydenottopyyntöihin ole vastattu.

Asiointipalvelussa on ollut ruuhkaa ja pitkät jonotusajat. Tapaamiskerrat on koettu riittämättömiksi eikä tapaamisten sisältöön oltu tyytyväisiä. Nuoren asioiden käsittely isossa ryhmässä on koettu ahdistavaksi.

Kiitoksia puolestaan saavat omavalmentajat, sosiaalityöntekijät ja lääkärit sekä pienryhmätoiminnan ohjaajat, jotka ovat keskittyneet nuoren asioihin ja varanneet riittävästi aikaa tapaamiseen. Nuoret ovat olleet tyytyväisiä myös etsivältä nuorisotyöltä saamaansa tukeen. Nuoret ovat kokeneet hyväksi, että asioita selvitetään ja tehdään yhdessä. Keskustelutuki on koettu tärkeänä ja etsivät nuorisotyöntekijät helposti lähestyttävänä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue järjesti huhtikuussa 2024 nuorille keskustelutilaisuuden, jossa nuoret tutustuivat asiantuntijoiden johdolla Kouluterveyskeskelyn tuloksiin. Nuoret pohtivat työpajassa, miten nuorten hyvinvointia voitaisiin edistää Kanta-Hämeessä. Teemoina olivat opiskeluhoito, päihteiden käyttö ja ehkäisevä päihdetyö, elintavat sekä mielen hyvinvointi ja mielenterveyspalvelut.

Tilaisuuden aikana saatiin arvokasta palautetta ja ideoita toiminnan kehittämiseksi. Nuoret toivat esille, että heillä ei ole tietoa erilaisista palveluista. Nuoret toivoivat opiskeluhoitoon ammattilaisten jalkautumista, jolloin työntekijät tulisivat tutuimmiksi ja kynnys hakeutua palveluihin madaltuisi. Nuoret pitivät tärkeänä, että mielenterveyspalveluihin pääsee päihdeongelmasta huolimatta. Ajanvaraukseen tulisi olla monenlaisia tapoja ja ammatillisia pitäisi olla tarpeeksi, jotta apua saa ajoissa.

Nuoret kokivat kohtaamisen ja luottamuksen saavuttamisen olevan tärkeä tekijä palvelukokemuksen kannalta. Nuorten omien tarpeiden ja toiveiden kuuleminen koettiin myös tärkeäksi.

Monialainen yhteistyö ja ohjauspalvelun vahvistaminen

Hämeenlinnassa on nuorisolain (§ 9) mukainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (NOP). Sen tehtävänä on muun muassa koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä edistää nuorille suunnattujen palveluiden yhteensovittamista ja tiedonvaihtoa.

Ryhmään kuuluvat edustajat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, nuorisopalveluista, perusopetuksesta, koulutuskuntayhtymästä, työllisyyspalveluista, poliisista ja hyvinvointialueelta. Ryhmässä keskustellaan ajankohtaisista ilmiöistä ja huolestuttaviin asioihin poh-

**Nuoret kokivat
kohtaamisen
ja luottamuksen
saavuttamisen olevan
tärkeä tekijä palvelu-
kokemuksen kannalta.**

ditaan yhdessä ratkaisuja. Vuonna 2024 ajankohtaisia pääteemoja olivat mielenterveyspalvelujen saatavuus ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa, nuorten aikuisten matalan kynnyksen liikuntamahdollisuudet ja muu vapaa-ajanvietto sekä kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy ja niihin puuttuminen.

Monialaisen ohjauksen tärkeys nousee erityisesti Ohjaamon toiminnassa. Kasvatustieteen tohtori Päivi Pukkilan väitöskirjan mukaan monialainen ohjaus on vahvaa ohjattavan ja ohjaajien välistä yhteistyötä, jossa toteutuu kaikkien osapuolten tasavertaisuus. Ohjauksessa on huomioitava ohjattavan omat tavoitteet ja niitä on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti elämän eri osa-alueilla, jotta asiakaslähtöisyys toteutuu. Ohjauksessa tuetaan ohjattavan osallisuutta ja toimijuutta sekä tulevaisuuden suunnittelua.

Ohjaamoverkostoon on luotava toimivat rakenteet ja toimijoiden osaamista monialaisesta ohjauksesta on vahvistettava. Toiminnan kehittämiseen tarvitaan riittävästi aikaa, yhteistä tahtotilaa ja ymmärrystä monialaisesta työstä sekä esihenkilöiden tukea ja johtamista. Työskentely vuorovaikutteisesti ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi sujuvoittaa palveluja ja avun saamista. Nuorten kokemukset kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta lisäävät luottamusta palveluihin sekä vahvistavat uskoa oman elämän hallintaan ja tulevaisuuden suunnitteluun. ●

Lähteet

Hämeenlinnan kaupungin etsivä nuorisotyö (2024). Kooste asiakaspalautteista.

[Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut](#)

Kanta-Hämeen hyvinvointialue (2024). Kooste keskustelutilaisuudesta 23.4.2024.

Keha-keskus (2024). Ohjaamojen Nuorten palaute 2024.

Nuorisolaki 1285 / 2016.

Pukkila, Päivi (2023). [Monialaisen ohjauksen ja yhteistyön lähtökohdat sekä rakentuminen ohjauspalveluiden työmuodoksi.](#)

[Suomen nuorisotyön tilastot.](#) (2024).

Työ- ja elinkeinoministeriö (2018). Ohjaamon perusteet, TEM 6/2018.

2020-luvun nuoret ja sosiaalinen maailma

Nuorten ympäristöön olisi hyvä saada lisää sellaista vahvistavaa vuorovaikutuksellisuutta, jossa nuoren on turvallista olla omana itsenään ja kokea yhteisöllisyyttä ja vahvaa kuulumisen tunnetta, kirjoittaa Kati Kataja.

Kirjoittaja:

Kati Kataja

VTT, Dos. Yliopistotutkija, Tampereen yliopisto

”Epävarma, kaoottinen, vaativa” – näillä sanoilla haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kanssa työskentelevät sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset luonnehtivat sitä maailmaa, jossa nuoret elävät ja yrittävät löytää omaa mielekästä paikkaansa. Jotakin sellaista näyttäisi olevan ajassamme, joka koettelee erityisesti nuorten hyvinvointia ja altistaa heitä uupumiselle ja pahoinvoinnille (Helenius & Kivimäki 2023; Kaltiala 2020). Ratkaisuja mietitään kuumeisesti niin palvelujärjestelmän, tutkimuksen kuin politiikan kentillä.

Nuorten parissa työskentelevillä sote-alan ammattilaisilla, jos kenellä, on hyvä näkymä siihen maailmaan, jossa nuoret elävät. He tapaavat nuoria erityisesti tilanteissa, joissa nämä ovat kokeneet tarvitsevansa ammattillista tukea.

Tämä teksti keskittyy pohtimaan, miten ammattilaiset hahmottavat nuorten elämään liittyvien hyvinvoinnin haasteiden taustasyitä ja mitä niille olisi tehtävissä. Ammattilaisia on haastateltu osana Ulos epätoivosta -tutkimushanketta, jonka tavoitteena on etsiä ratkaisuja nuorten huumekuolemien, itsemurhien ja vakavan väkivallan vähentämiseksi.

Kun samaan pakettiin kootaan sosiaalityön, mielen-terveystyön, nuorisotyön ja matalan kynnyksen palveluissa työskentelevien nuoria päivittäin tapaavien ammattilaisten näkökulmia, huomataan, että niissä eivät toistukaan sellaiset isot yhteiskunnalliset muutostekijät kuten ilmastonmuutos, sodat tai pandemia, joihin nuor-

ten toivottomuuden kokemuksia usein peilataan. Sen sijaan ongelmat paikannetaan nuoren ja hänen ympäristönsä välisiin sosiaalisiin suhteisiin, muuttuneeseen vuorovaikutuskulttuuriin ja ylipäätään sellaisen osallisuuden ja kuulumisen kokemuksen ohenemiseen, jossa nuori voisi ilman huolta elää juuri sellaisena kuin on juuri sellaista elämää kuin toivoisi.

Sosiaalinen media, vertailun kulttuuri ja erottautumisen paine

Älypuhelimista ja sosiaalisesta mediasta on tullut luonnollinen osa nuorten elämää; elämä tapahtuu ainakin osittain somessa. Tämä jatkuvan tarkkailun ja vertailun maailma on pinnallinen ja se rapauttaa vastavuoroista yhteisöllisyyttä. Haastattelussa tämä ilmeni muun muassa seuraavin tavoin.

Ensinnäkin navigointi loputtomassa informaatiotulvassa kuormittaa, kun kaikki maailman tieto on saatavilla tässä ja nyt. Informaatiotulva tarjoaa loputtoman kattauksen erilaisia houkutuksia ja mahdollisuuksia, korostaen yksilön vastuun lisääntymistä. Pitäisi osata tehdä juuri oikeat valinnat isoissakin kysymyksissä ja kantaa yksin valintojensa seuraukset. Joskus väärin arvioidut valinnat saavat kohtuuttoman painoarvon ja voivat tuntua loppuelämän kohtalolta.

Somemaailmassa pitäisi pystyä myös jatkuvasti erottautumaan. Pitäisi olla suosittu, näyttää ulospäin

hyvältä ja onnistua säännöllisesti päivittämään sellaisia kiinnostavia sisältöjä, jotka keräävät reaktioita. Huomion saaminen yksisuuntaisesti muodostuu ihmisarvon määreeksi. Yksinkertainen arkinen elämä, huolimatta siitä että voisikin tuntua hyvältä ja tasapainoiselta, ei ole muotia somemaailmassa.

Hankalinta on se, että älypuhelimet ja some toimivat myös julkisen arvostelun ja kiusaamisen kanavina. Koskaan ei voi olla varma, tallentuuko oma käytös jonkun puhelimelle ja siitä ikiajoiksi verkkoon. Kiusaaminen ei välttämättä myöskään enää lopu koulupäivän päättymiseen, vaan vuotaa vapaa-ajalle ja kulkee taskussa mukana 24/7. Kaiken kaikkiaan vuorovaikutus ja viestintä tapaavat kärjistyä, kun kasvokkaiseen vuorovaikutukseen kuuluva kohtaaminen puuttuu. Digitaalisessa viestinnässä pelkät sanat saavat liian ison merkitysarvon, kun sanaton viestintä jää näkymättömiin.

Muuttuvat perspektiivit ja sukupolvien välinen ymmärrys

Oman maailmasuhteensa luomisessa nuoret tarvitsevat aikuisten elämänkokemusta, näkökulmaa ja tukea. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun asiat eivät menekään siten kuin oli suunnitellut. Sen sijaan, että luovuttaisi mahdollittoman haasteen edessä, voisi tilaisuuden käyttää oppimiseen, itsetuntemuksen kasvattamiseen ja oman kurssin uudelleen suuntaamiseen.

On kuitenkin eri asia olla nuori 2020-luvulla kuin joitakin vuosikymmeniä sitten. Sukupolvien välinen käsitys maailmasta ei välttämättä ole jaettu. Ilman omaa kokemusta vanhempien ja muiden aikuisten voi olla vaikeaa ymmärtää sitä maailmaa, jossa nuoret elävät ja samaistua siihen. Vähintäänkin syvempi käsitys siitä, miten vuorovaikutuksen logiikka sosiaalisessa mediassa rakentuu ja minkälaisiin sisältöihin nuoret sosiaalisessa mediassa pääsevät käsiksi, voi olla aikaisemmille sukupolville kovin hämärä.

Toisaalta juuri tämä voisi olla sukupolvien välisen kohtaamisen lähtökohta. Nuoret ovat asiantuntijoita omassa maailmassaan ja he ymmärtävät kyllä, etteivät vanhemmat ihmiset voi samalla tavalla tuntea sitä ympäristöä. Nuoret varmasti mielellään opastavat, jos aikuiset osoittavat asialle kiinnostusta. Aikuisten voisi olla hyvä aika ajoin palata muistelemaan myös oman nuoruutensa kipukohtia – ja samalla vuorostaan ymmärtää, että nuorilla ei vielä ole sellaista elämänkokemuksen tuomaa perspektiiviä, joka auttaisi haastavien kokemusten asettamisessa realistisiin mittasuhteisiin.

Yhteisöllinen resilienssi ja kuulumisen kokemus

Ammattilaisten haastattelujen pohjalta voidaan kiteyttää, että maailman epävarmuus, kaoottisuus ja vaatimus palautuvat lopulta nuorten sosiaalisten suhteiden muotoon ja laatuun. On kuormittavaa olla jatkuvan arvioinnin, tarkkailun, vertailun ja mahdollisen kiusaamisen kohteena ilman ravitsevia, vastavuoroisia kohtauksia. Pinnallinen sosiaalisuus ja arvioiva, yksisuuntainen vuo-

rovaikutus heikentävät yhteisöissä olevaa resilienssiä, joka kuitenkin olisi tärkeä elementti nuorten hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunteen lähde.

Kulttuuriantropologi Stacy Rasmus ja kumppanit (2014) puhuvat yhteisöllisestä resilienssistä, jolla he tarkoittavat yksilön yli ulottuvaa yhteisötason selviytymiskykyä vastoinkäymisten kohdatessa. Yhteisö tarjoaa tällaisissa tilanteissa korjaavia sosiaalisia suhteita, empatiaa, ymmärrystä ja muita jaettuja resursseja, kuten toimintatapoja tai ajatusmalleja, joiden avulla vastaan tulleet vastoinkäymiset kohdataan ja käsitellään yhdessä, vuorovaikutuksessa.

Yhteisöllinen resilienssi vahvistaa kuulumisen kokemusta. Sosiologi Vanessa May (2013) kuvaa kuulumisen kokemusta prosessina, jossa ihmiselle kehittyy tunne yhteydestä ja kiinnittymisestä ympäröivään maailmaan. Kuulumisen kokemusta voidaan kuvata myös turvallisuuden tai kotoisuuden tunteella, mahdollisuutena olla oma itsensä suhteessa ympäristöönsä ja toimia siinä mielekkäällä tavalla. Kuulumisen kokemus on usein tiedostamatonta ja huomaamatonta ja sen merkitys hyvinvoinnille onkin helpointa huomata nimenomaan silloin, kun se puuttuu.

Kohti katvealueiden tunnistamista ja kuulumisen kokemuksen vahvistamista

Yhteisöllisen resilienssin ylläpitämiseen tarvitaan sellaisen vahvistavan ja vastavuoroisen vuorovaikutuksen vaalimista, jolla voidaan vaikuttaa nuorten osallisuuden, kohtaamisen ja kuulumisen kokemuksen lisäämiseen. Tämä alkaa siitä, että ensin tunnustetaan ne tilanteet, joissa nuorella ei ole yhteisöä, jonne hän aidosti kokisi kuuluvansa ja jossa hänellä olisi mahdollisuus ravitsevien ja vastavuoroisten sosiaalisten siteiden muodostamiseen.

Tunnistamisen tiellä voi olla esteitä; konkreettisia esteitä ovat esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevien nuorten heikot siteet omaan perheeseen tai yksin tulleiden turvapaikanhakijoiden kaukana olevat perhesiteet.

He ovat tällöin vahvasti yhteiskunnan turvaverkkojen varassa, jotka eivät välttämättä tarjoa mahdollisuuksia epämuodollisiin ihmisten välisiin kohtaamisiin. Toisaalta esteet voivat olla myös vääriä oletuksia siitä, mikälaiset yhteisöt nuori itse kokee vahvistaviksi. Ihminen voi muodollisesti olla jäsenenä useissakin erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä ilman, että hänelle itselleen on kehittynyt aitoa kokemusta joukkoon kuulumisesta.

Tunnistamisen jälkeen on tärkeää pohtia keinoja, joilla nuoren yhteisöllisyyden ja kuulumisen kokemusta voitaisiin jotenkin lisätä; missä ovat tuota kokemusta estävät rakenteelliset esteet (lait, institutionaaliset käytännöt, tilaratkaisut) ja missä on kyse asenteellisista esteistä (ennakkoluulot, tavat ja tottumukset, muutosvastarinta). Näissä käytännöissä on kyse kuulumisen politiikasta.

Sosiologi Nira Yuval-Davis (2011) nimeää kuulumisen politiikaksi sellaisia prosesseja ja mekanismeja, joilla määritellään sitä, ketkä saavat kuulua meihin ja ketkä rajataan ulkopuolelle. Tällaiset kategorisoinnit ja jaot voivat olla hyvinkin jäykkiä ja ulosulkevia. Yhtä lailla kuulumisen politiikka voi olla näitä rajoja kyseenalaistavaa ja haastavaa, jolloin tehdään uudelleen määrittelyä siitä, ketkä kuuluvat mihinkin joukkoon. Kuulumisen politiikka voi näin ollen olla sekä yhteisöllisyyttä sulkevaa tai sitä lisäävää.

Lopuksi

Nuoria palvelujärjestelmässä kohtaavat ammattilaiset yhdistävät nuorten maailman 2020-luvulla sellaiseen muuttuneeseen vuorovaikutuksen kulttuuriin, joka pikemminkin nakertaa kuin ravitsee hyvinvointia ja jota aikuisemmat sukupolvet eivät välttämättä ymmärrä. Tämän vastapainoksi nuorten ympäristöön olisi siten hyvä saada lisää sellaista vahvistavaa vuorovaikutuslisuutta, jossa nuoren on turvallista olla omana itsenään ja kokea yhteisöllisyyttä ja vahvaa kuulumisen tunnetta.

Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten, kuten mielenterveysongelmia kokevien, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien tai yksin tulleiden turva- ja paikanhakijoiden, kohtaamat hyvinvointia kuormittavat tekijät voivat olla vaikeita ja niiden taustat kaukana lapsuuden aikaisissa kokemuksissa. Sosiaali- ja terveysalan erityisiä palveluja ja rautaista ammattilaisen osaamista tarvitaan. Yhteisöjen vahvistaminen ja kuulumisen tukeminen kulkevat tässä rinnalla, vaikuttaen yhteisöllisen resilienssin myötä nuorten kykyyn toipua ja selviytyä haastavista ja vaikeista elämäntilanteista.

Lopuksi on tärkeää todeta sekin, kuten aina kun tarkastellaan nuorten hyvinvointiin liittyviä haasteita, että suurin osa nuorista voi hyvin ja kokee osallisuutta ja kuulumisen tunnetta omiin yhteisöihinsä. Asenteiden muuttuminen yhdenvertaisemmaksi on lisännyt monen nuoren hyvinvointia. Lisäksi sosiaalinen media on mahdollistanut myös sen, että monet ovat löytäneet uusia vertaisryhmiä, joihin kuulua. Ajassamme on siten myös paljon asioita, jotka nuorten elämässä toimivat paremmin kuin koskaan aikaisemmin. Tämä ei saisi estää tunnistamista niistä asioista – uusista ja vanhoista – jotka nuorten sosiaalisessa maailmassa asettuvat esteeksi hyvinvoinnin, kohtaamisen ja kuulumisen kokemiselle, ja toimimasta niiden pois raivaamiseksi. ●

Lähteet

- Helenius, J. & Kivimäki, H. (2023). Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023. Tyttöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Tilastoraportti 48/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Honkatukia, P., Kallio, J. & Määttä, M. (toim.) (2024). Elämää korona-ajassa. Poikkeusolot nuorten aikuisten kokemana. Tampere: Vastapaino.
- Kaltiala, R. (2021). Miksi yhä useammat nuoret tarvitsevat psykiatrista hoitoa? Alusta!-verkkojulkaisu. Tampere: Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.
- Lass-Hennemann, J., Sopp, R.M., Ruf, N., Equit, M., Schäfer, S.K., Wirth, B.E. & Michael, T. (2024). Generation climate crisis, COVID-19, and Russia-Ukraine-War: global crises and mental health in adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33, 2203-2216.
- May, V. (2013). Connecting self to society: belonging in a changing world. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Rasmus, S.M., Allen, J. & Ford, T. (2014). Where I have to learn the ways how to live: Youth resilience in a Yup'ik village in Alaska. *Transcultural Psychiatry*, 51(5), 713-734.
- Ulos epätoivosta – ratkaisuja nuorten huumekuolemien, itsemurhien ja vakavan väkivallan vähentämiseksi. Tutkimushanke (STN). Verkkosivut: ulosepatoivosta.fi.
- Yuval-Davis, N. (2011). *The Politics of Belonging. Intersectional contestations*. Thousand Oaks: Sage.

***Hankalinta on se, että
älypuhelimet ja some
toimivat myös julkisen
arvostelun ja kiusaamisen
kanavana.***

Tulevaisuususkkoa vahvistetaan yhdessä

Jokaisella nuorella on oikeus saada tulevaisuususkkoa lujittavaa tukea niin yksilönä, yhteisöjen jäsenenä kuin kansalaisena ja maapallon toimijana, kirjoittavat Sari Miettinen ja Leena Suurpää.

Kirjoittajat:

Sari Miettinen

projektiasiantuntija, Turun yliopisto,
tulevaisuuden tutkimuskeskus

Leena Suurpää

Hyvinvointi- ja järjestökehitysjohtaja,
Suomen Punainen Risti

Me kaikki ihmiset ajattelemme tulevaisuutta ja teemme jatkuvasti tulevaisuutta koskevia päätöksiä. Unelmoimme erilaisista tulevaisuuksista. Se, mitä ajattelemme tulevaisuudesta, millaisia pelkoja tai toiveita meillä on sitä koskien, vaikuttaa siihen, miten toimimme suhteessa tulevaisuuteen.

Usein puhutaan yksilön tulevaisuussuhteesta ja tulevaisuususkosta, mutta on tärkeää puhua myös yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista tulevaisuuksista. Millaista tulevaisuuskuva nuorille yhteiskunnassa välitetään, miten nuorille tärkeistä asioista yhteiskunnassa huolehditaan ja millaisia tulevaisuusnäkökulmia ja mahdollisuuksia nuori kohtaa ympärillään? Entä onko nuorella tilaa koetella tulevaisuuskuvia koskevia normeja tai uskomuksia?

Nuorten tulevaisuususkko on heikentynyt

Nuorten tulevaisuususkkoa tarkastelevissa selvityksissä on saatu huolestuttavia merkkejä tulevaisuususkon heikentymisestä. Valtion nuorisoneuvoston 2023 raportissa todetaan, että vaikka omaan ja Suomen tulevaisuuteen suhtaudutaan yhä optimistisesti, nuorten

usko maailman tulevaisuuteen on heikentynyt. Myös Sitran asiantuntijat tuovat esille eri raporttien pohjalta huolestuttavia tuloksia ja peräänkuuluttavat nuorten tulevaisuususkon vahvistamisen tärkeyttä.

Maailmantilanne ympäristökriiseineen ja sotineen on omiaan heikentämään uskoa tulevaan. Nuorten tulevaisuusajatuksia luotaavassa Suomen tulevaisuudet -kirjan teettämässä kyselyssä vuonna 2022 nuorista vain kolmannes odotti innolla tulevaisuutta ja näki siellä mahdollisuuksia. Noin kolmannes vastaajista ei tiennyt, millä keinoilla he voisivat vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa.

Tutkimustulokset muistuttavat siitä, että usko tulevaisuuteen ei voi typistyä nuoren yksilövastuun asiaksi. Jokaisella nuorella on oikeus saada tulevaisuususkkoa lujittavaa tukea niin yksilönä, yhteisöjen jäsenenä kuin kansalaisena ja maapallon toimijana. Nuoren tarvitsema tuki voi olla yhtä lailla sosiaalista, henkistä, taloudellista kuin yhteiskunnallista.

Tulevaisuudenuskon kannalta merkityksellistä on nuorten kokemus siitä, että heidän ajatuksiaan, toiveitaan ja näkökulmiaan kuunnellaan, arvostetaan ja otetaan huomioon kaikilla yhteiskunnan tasoilla – perheistä poliittiseen päätöksentekoon. Nuoret eivät voi

rakentaa tulevaisuuttaan yksin, mutta heitä ei voi liioin ulkoistaa vain tulevaisuustyön toimenpiteiden kohdeksi.

Yhteiskuntavastuullinen tulevaisuus

Mediassa keskustellaan tulevaisuudesta usein vain valintojen tai uhkakuvien kautta, eikä niinkään mahdollisuuksien, toiveiden ja resurssien näkökulmasta. Jotta ihminen voi tehdä tulevaisuuttaan koskevia päätöksiä ja alkaa toimia toivottavan tulevaisuuden eteen, tulee hänen ensin kyetä kuvittelemaan tuo tulevaisuus ja näkemään itsensä toimijana sen suhteen. Tätä kyvykkyyttä ei voi nähdä vain yksilön kyvykkyytenä.

Kestävän tulevaisuuden kuvittelu edellyttää sosiaalisia, henkisiä ja taloudellisia voimavaroja, joita nuori saa elämäänsä ympäröivistä yhteisöistä ja yhteiskunnasta. Yksilön tulevaisuussuhteen ja tulevaisuusajattelun vahvistaminen on nuoria koskevan yhteiskuntavastuun ydinasioita. Kriisin täyttämässä maailmassa tarvitaan tukea ja välineitä tulevaisuudesta käytävään keskusteluun ja toivottavien tulevaisuuksien kuvitteluun. Yksilön kuvittelu muuttuu kuitenkin katteettomaksi, jos sen vastineena ei näy konkreettisia lupauksia ja tekoja maailman muuttamisesta paremmaksi paikaksi elää.

Haasteellisessa elämäntilanteessa kyky ajatella tulevaisuutta heikentyy

Tutkimusten mukaan haasteellisessa elämäntilanteessa olevien nuorten kyky ajatella tulevaisuutta on heikompi kuin muiden. Samanaikaisesti tämä näköalattomuus vaikuttaa kokonaisvaltaisesti osallisuuden kokemukseen ja hyvinvointiin. Oikeus kestävään tulevaisuudenuskoon jakautuu nuorten välillä eriarvoisesti.

Kohti uutta -hanke on pyrkinyt kehittämään syrjäytymisvaarassa olevien jälkihuollon piiriin kuuluvien, ilman

huoltajaa maahan saapuneiden 18–29-vuotiaiden pakolaistaustaisten nuorten sekä vastaavassa elämäntilanteessa olevien muiden maahanmuuttajataustaisten ja kantasuomalaisien nuorten tukea ja ohjausta Hämeenlinnan alueella. Kohderyhmään kuuluva nuori on voinut kokea useita pettymyksiä, pompottelua luukulta toiselle sekä epäluottamuksen, epäoikeudenmukaisuuden ja kuulumattomuuden tunnetta. Aikuisten tuki voi puuttua kokonaan. Tulevaisuus voi näyttää toivottomalta, olla täynnä uhkia mahdollisuuksien sijasta.

Haastavissa elämäntilanteissa olevien nuorten tulevaisuuden suuntien löytäminen vaatii usein moniammatillista työskentelyä sekä nuorten vuorovaikutuksellista, nuorten osallisuutta ja kuuntelemisen taitoa vahvistavaa otetta.

Tulevaisuususkoa on mahdollista vahvistaa

Tulevaisuususkoa on mahdollista vahvistaa eri tavoin. Tulevaisuuskasvatus ja -ohjaus tarjoaa välineitä tulevaisuudesta käytävään keskusteluun ja auttaa jäsentämään omaa tulevaisuussuhdetta. Tutkimusten mukaan myös osallistuminen toiminnalliseen ryhmätyöskentelyyn vaikuttaa positiivisesti nuorten toiveikkuuteen, tulevaisuususkoon sekä hyvinvointiin ja toimijuuteen.

Tulevaisuustyöskentelystä syrjäytymisvaarassa olevien kanssa on saatu hyviä kokemuksia esimerkiksi Diakonissalaitoksen Tulevaisuusvalta-hankeesta ja Lahden Diakonialaitoksen Tulevaisuuspaaja-hankeesta. Hankkeissa on havaittu, että tulevaisuustyöskentely on mahdollista hyvin eri tilanteissa oleville ihmisille ja parantaa yksilön suhdetta tulevaisuuteen. Tulevaisuuspaaja-työskentelyyn osallistuneiden nuorten tulevaisuussuhde ja kyky asettaa tavoitteita suhteessa omaan tulevaisuuteen parani työskentelyjakson aikana jopa 15 %. Myös käsitys omasta toimijuudesta ja osallisuuden kokemus vahvistuivat.

Hankkeissa on havaittu, että tulevaisuustyöskentely on mahdollista hyvin eri tilanteissa oleville ihmisille ja parantaa yksilön suhdetta tulevaisuuteen.

Usko turvalliseen tulevaisuuteen on jokaisen nuoren oikeus

Nuoret muuttavat Suomessa lapsuudenkodistaan kansainvälisesti katsottuna varhain, noin 22-vuotiaina. Nuoren lähiyhteisöjen ja yhteiskunnan tuki vaikuttavat vahvasti siihen, miten inhimilliseltä itsenäistyminen ja sen ympärillä siintävä tulevaisuus nuoresta tuntuu.

Usko siihen, että tulevaisuus tarjoaa yksilölle, hänen ympärillään oleville yhteisöille ja maapallolle jotain hyvää, on erityisen tärkeä turvallisuuden ja luottamuksen osoitin aikuisuuden kynnyksellä oleville nuorille. Heille itsenäistyminen on parhaimmillaan paitsi siirtymää kohti omannäköistä elämää, myös itsetutkiskelun aikaa, joi- sa kokeiluille, erehdyksille ja uusien polkujen etsimiselle täytyy olla aikaa, tilaa ja tukea.

Usko tulevaisuuteen tulisi nähdä jokaisen ihmisen perusoikeutena. Nuoret elävät ylitraajaisessa maailmassa. Myös usko tulevaisuuteen rakentuu niin paikallisesti kuin globaalisti. Nuorisobarometri osoittaa, että nuorten tulevaisuususkon sisältää jännitteitä: vaikka omaan tulevaisuuteen uskotaan, voi maapallon tulevaisuus näyttäytyä turvattomalta.

Tulevaisuususkon vahvistaminen on samaan aikaan sekä nuoren lähellä olevan arjen vahvistamista että aktiivisia tekoja maapallon kestävyys- ja tulevien sukupolvien eteen. ●

Lähteet

Diakonissalaitos (2024) [Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa –pilotihankkeen loppuraportti \(pdf\)](#). Diakonissalaitoksen raportti 3 /2024 Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr.

Lahden Diakonialaitos [Tulevaisuuspaaja – tulevaisuustyöskentelyllä kohti osallisuutta -hankkeen sivut](#)

Lallo, Veera (2024): [Tulevaisuuspaaja – Ohjaajan opas. Lahden Diakonialaitos: Lahti \(pdf\)](#).

Limnell, Jarno, Hiltunen, Elina & Dufva, Mikko (2022): Suomen tulevaisuudet: Suuret kysymykset ja vastaukset. Helsinki: WSOY.

Ollila, J., Miettinen, S. & Jokinen, L. (2022): Tulevaisuusohjaus: välineitä tulevaisuusajattelun ja -taitojen kehittämiseen. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa – Heikkilä, Katariina – Keski-Pukkila, Pasi – Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.) (2022) [Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä](#). Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, 416-426.

[Tulevaisuusohjaus-verkkosivut \(2024\)](#)

Toiviainen, S. (2018): Sopeutumista, sitkeyttä ja selviytymistä: Nuorten relationaalinen toimijuus siirtymässä marginaalista kohti valtavirtoja. Nuorisotutkimus, 36(4), 35–49.

Tähkää, Otto, Hantula, Kirsi & Seppälä, Laura (2024): [Terveisiä presidentille – nuorten uskoa parempaan tulevaisuuteen täytyy vahvistaa](#). Sitra 8.2.2024.

Valtion nuorisoneuvosto (2023): [KATSAUS NUORTEN HYVINVOINTIIN 2023](#). Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, numero 70.

Nuoret kertovat: Miltä tuntui olla osa hankkeen ohjausryhmää?

Nuorisovaltuuston jäsenet Anna Utriainen ja Ellen Saarinen osallistuivat vuoden ajan Kohti uutta -hankkeen ohjausryhmään. Kokemus opetti nuorille paljon uutta ja vahvisti heidän uskoaan mahdollisuuteen vaikuttaa aidosti asioihin.

Haastattelujen pohjalta kirjoittanut

Anu-Rohima Mylläri, projektipäällikkö

Olemme nuorisovaltuuston (NUVA) edustajina saaneet ainutlaatuisen mahdollisuuden osallistua vuoden ajan hankkeen ohjausryhmään, jossa nuorten ääni todella kuuluu. Työryhmän avoimuus ja tapa käydä keskusteluja ovat tehneet vaikutuksen. Jokainen osallistuja tuo työskentelyyn oman panoksensa, ja olemme kokeneet, että meidänkin näkemyksiämme arvostetaan aidosti. Kokemus on saanut meidät tuntemaan itsemme merkitykselliseksi osaksi kokonaisuutta.

Vaikuttaminen vaatii konkreettisia tekoja

Ohjausryhmässä olemme oppineet, että vaikuttaminen ei ole vain sanoja, vaan ennen kaikkea tekoja. Olemme nähneet, kuinka tärkeää on jakaa tietoa, kuunnella toisia ja kannustaa kaikkia osallistumaan. Tämä on auttanut meitä ymmärtämään, että pienilläkin teoilla voi olla suuri vaikutus. Keskustelut, rohkeus ilmaista mielipiteensä ja yhteinen tekeminen ovat osoittaneet meille, miten muutokset rakentuu askel kerrallaan.

Oppimisen matka

Ohjausryhmän työ on ollut myös matka oppimiseen. Aluksi osa asioista, kuten toimintatapojen yksityiskohdat tai päätöksentekoprosessit ja termit tuntuivat monimutkaisilta. Onneksi ryhmässä on käytetty arki-kieltä, ja meille on annettu tilaa esittää kysymyksiä. Tämä selkeys ja tuki ovat auttaneet hahmottamaan kokonaisuutta ja tekemään osallistumisesta helpompaa ja innostavaa.

Omat taidot ovat karttuneet

Osallistuminen ohjausryhmään on antanut meille myös mahdollisuuden kehittää omia taitojamme. Kommunikointimme ja kyky tuoda omia ajatuksiamme esille ovat kehittyneet huomattavasti. Olemme huomanneet, että mielipiteemme eivät jää ilmaan, vaan niitä kuunnellaan ja ne huomioidaan päätöksenteossa. Tämä on vahvistanut itseluottamustamme ja uskoamme siihen, että voimme oikeasti vaikuttaa.

Yhdessä kohti parempaa

Erityisen tärkeänä olemme kokeneet sen, että ohjausryhmässä ei vain keskustella nuorten hyvinvoinnista, vaan myös tehdään konkreettisia tekoja sen edistämiseksi. Näitä ovat olleet esimerkiksi hankkeessa nuorille tehdyt kyselyt, haastattelut ja uusi toimintamalli. Ryhmän jäsenet ovat sitoutuneita yhteiseen tavoitteeseen, mikä on ollut inspiroivaa. Tämä on antanut meille toivoa ja uskoa siihen, että yhteistyöllä voidaan saada aikaan todellista muutosta.

Valoisa tulevaisuus

Vaikka maailma tuntuu olevan joskus täynnä haasteita, ohjausryhmän työ on osoittanut, että on olemassa ihmisiä ja toimijoita, jotka oikeasti välittävät ja tekevät töitä paremman huomisen eteen. Ohjausryhmässä toimiminen on ollut meille innostava matka ja olemme kiitollisia siitä, että olemme saaneet olla mukana. Kokemus kantaa meitä eteenpäin ja antaa voimaa rakentaa parempaa tulevaisuutta – niin itsellemme kuin muillekin. ●

Lisälukemista

[Kuntien ja hyvinvointialueiden roolit ja tehtävät laissa kotoutumisen edistämisestä \(pdf\)](#). Kuntaliitto.

[Maahanmuutto ja kotoutumisen yhdyspinnat](#). Kuntaliitto.

[Video kotoutumisen tuesta](#). THL.

[Ilman huoltajaa tulleiden esite](#). Julkari.

Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth & Tarja Heino (toim.) (2022). [Ikkuna aikuistumiseen: Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista](#).

THL:n raportti 002/2022.

Hirschovits-Gerz, Tanja & Heino, Tarja & Laine, Terhi & Weckroth Niina (toim.) (2023) [Kohti laadukasta aikuistumisen tukea. Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä eteenpäin -hankkeen loppuraportti](#).

Nuorten foorumi (30.10.2021) raportti: Ilman huoltajaa alaikäisenä maahan tulleiden nuorten ajatuksia itsenäistymisestä. Pesäpuu.

Nuorten foorumi (27.8.2022) raportti: [Yhteisöt nuorten aikuisten tukena itsenäistyessä](#). Pesäpuu.

Inkinen, Helena & Lorentz, Roosa & Nortamo, Fanny (2023) [Osallisuuden edellytykset ja niiden toteutuminen Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä eteenpäin -hankkeessa](#). Pesäpuu.

[Welcome to my backyard podcast 13: Yksin suomeen tulleet lapset kohtaavat monia haasteita](#). Pakolaisapu.

Ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleita nuoria koskevia opinnäytteitä

Joonas Lilja & Piekäinen Mia (2023) [YEE-hankkeen Olohuoneen merkitys nuorille](#). Diakonia-ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö.

Laura Tenhunen (2023) [Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden nuorten traumataustan huomioiminen palvelujärjestelmässä](#). Helsingin yliopisto, pro gradu -tutkielma.

